

quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens. An revera in cælo sedeat, et non potius stet, XVII, 181, 1, 2; XIX, 100, 2. Sedet ad dexteram Dei, etiam qua homo, XV, 585, 1, 2: Verumtamen dico vobis: Amodo videbitis Filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei. Gloriam promissam quando plena sit adeptus, XIV, 435, 1, 2: El ipse (Oriens) portabit gloriam. Propria ejus gloria est humilitas, et opera in eo patrata, 377, 1. Non meruit beatitudinero, sed ante meritum eam adeptus est, XIX, 496, 1. Quomodo celorum vacuum impleat, et omnia despiciat, XVIII, 628, 2 et seqq.: Qui descendit, ipsemet qui ascendit super omnes cælos, ut impleat omnia. Ejus gloria in cælo quanta sit, XI, 584, 1: Et glorificatus sum in oculis Domini; XXI, 35, 2; 36, 1. Christi humilitas in carne, et exaltatio in gloria, Psal. II, 257, 2: De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput. Triplicem apud Patrem habet claritatem, XVI, 594, 2: Nunc clarifica me, tu Pater, aperit semetipsum claritate quam habuit priusquam mundus esset apud te.

Ascendit Christus in cælum ut nobis viam et locum pararet, XIX, 407, 2: Quam (spem) sicut anchoram habemus tutam ac firmam, et incidendam usque ad interiora velaminis, ubi præcursor pro nobis introivit Jesus. Est hominum auriga in cælum, XX, 335, 2. Viam in cælis nobis aperuit, XIV, 87, 2: Ascendet enim pandens iter ante eos. Cur miserit Spiritum sanctum post mortem suam et ascensum in cælum, XVI, 427, 2 et seqq.

Christi triumphantis et in cælum ascendentis typus fuit Israel victor Pharaonis, XVIII, 626, 1. Hic triumphus describitur, *ibid.*

An post ascensionem subinde visibiliter in terris apparuit, XVII, 121, 4. An aliquando modico tempore cælum reliquerit, *ibid.* Post ascensum semper in cælo manet, XXI, 338, 1. An post ascensionem S. Matthei apparuerit, XVIII, 399, 2.

Christus qua homo est in cælo delicia angelorum, XX, 265, 2: In quem (Christum) desiderant angeli prospicere. Est amor et stupor angelorum, XVI, 61, 1.

CAPUT OCTAVUM.

DE VARIIS CHRISTI TITULIS ATQUE MUNERIBUS.

N. B. Ex unione hypostatica, ut notant Theologi, fluunt tituli illi quibus Christum in sacris Scripturis insignimus, et officia, seu munera ad quæ obanda Dei Filius humanam naturam sibi copulavit.

Præcipui tituli ac munera quæ Christo tribuuntur, sunt: Dei hominumque Mediatoris, necnon humani generis Salvatoris et Redemptoris, Sacerdotis, Regis, Ecclesie fundatoris et capitis, Doctoris, Magistris ac Legislatoris, Pastoris, Exemplaris omnium virtutum, Judicis. De quibusdam titulis ac muneribus jam ex parte actum est in articulis de

Incarnatione, Nominibus, Passione, Resurrectione et Ascensione Christi.

ARTICULUS PRIMUS.

JESUS CHRISTUS DEI HOMINUMQUE MEDIATOR, ET HUMANI GENERIS SALVATOR ET REDEMPTOR.

I. CHRISTUS MEDIATOR. — Christus est mediator, quomodo et quare, XIX, 69, 2. Idque non qua Deus, nec qua homo, sed qua Deus homo, 199, 1: Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus. Mediatoris vox duo significat, 197, 2. Latius patet quam vox conciliator, XVIII, 545, 1: Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est, donec veniret semen, cui promiserat, ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unus non est, Deus autem unus est. Mediator, cujus auctoritate lex vetus tradita, fuit Moses, non Christus, *ibid.* Quomodo mediator non sit unus, *ibid.*, 2. Mediator noster est Christus, XIX, 441, 1, 2: Et ideo Novi Testamenti mediator est, ut morte intercedente, in redemptionem eorum prævaricationum, qui erant sub priori Testamento, repositionem accipiant qui vocati sunt æternæ hereditatis. Mediator noster apud Deum sit sacerdos, 393, 1: Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. Dupliciter nobis est mediator, 198, 1. An solus Christus fuit mediator, an et sancti, XVIII, 545, 2; XIX, 498, 2. Moses vocatur mediator in quo sensu, XIX, 498, 2. Finis mortis et mediationis Christi, 442, 1. Christus utriusque Testamenti testator et mediator, 446, 1. Ob duas causas mediator est Novi Testamenti, 441, 1. Ejusque institutor, conditor, testator, *ibid.*, 2. Ipse est factus pacti inter Deum et homines, item testis, XI, 651, 1, 2: Ecce testem populus dedi eum, docem ac præceptorem gentibus. Ipse est medium, uti SS. Trinitatis, ita et totius universi et seculorum omnium, æque ac redemptionis et felicitatis nostræ mediator, XIV, 243, 1. Est medium duorum vitarum quadrupliciter, 247, 1. Quomodo dici possit Angelorum mediator, VI, 527, 1, 2.

II. CHRISTUS SALVATOR ET REDEMPTOR. — Salvator proprie quomodo dicatur Christus, et quare, XIX, 55, 2: Nostra autem conversatio in cælis est, unde etiam Salvatorem expectamus Dominum nostrum Jesum Christum; 333, 2: Apparuit enim gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem et secularia desideria, cobrite et iuste, et ipe vivamus in hoc sæculo, expectantes beatam spem, et adventum gloriæ magni Dei, et Salvatoris nostri Jesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Quid sit proprie salvare, 55, 2. Salvare magis est quam creare, 29, 1 (Vide supra,

cap. IV, artic. III). Christus fuit perfectus et adequatus Judæorum salvator et redemptor, et lux, XIV, 87, 1; 146, 1, 2: Ego autem ad Dominum speravi, et expectabo Deum Salvatorem meum, audiet me Deus meus. Fuit datus Judæis in fœdus gentibus in lucem, XI, 523, 2: Dedit te in fœdus populi, in lucem gentium. Gentilitatem derelictam et ab adolescentia à Deo repudiatam ad se vocavit, ac sibi quasi sponsam copulavit, 642, 1: Quia ut mulierem derelictam et marentem spiritu vocavit te Dominus, et uxorem ab adolescentia affectam, dixit Deus tuus. Quibus dotibus traxerit ad se gentes, 652, 2: Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis; et gentes, quæ te non cognoverunt, ad te current, propter Dominum Deum tuum, et sanctum Israel, quia glorificavit te. Redemptor est Israelis, XVI, 80, 2: Et hæc (Anna), ipso hora superveniens, conflebat Dominum, et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Israel. Christi salutare et iustitia in quo sita, Psal. II, 161, 2 et seqq.: Noluit fecit Dominus salutare suum, in conspectu gentium revelavit iustitiam suam. Duplicem attulit salutem, XVIII, 478, 1: Si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, et in corde tuo crederis quod Deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris. Est cornu salutis, XVI, 46, 1: Et creavit cornu salutis nobis in dono David pueri sui. Omnia collapsa restauravit, 150, 1: Omnia tradita sunt a Patre meo. Quomodo omnia in eo sunt instaurata, XVIII, 591, 1: In dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo, quæ in cælis, et quæ in terra sunt in ipso. Est salutis et lætitiæ publicæ totius mundi auctor, XV, 246, 1. Quantum ipse propinquat, tantum propinquat salus et iustitia nostra, et gloria Dei, XI, 567, 1, 2: Audite me, duro corde, qui longe estis a iustitia. Prope feci iustitiam meam, non elongabitur, et salus mea non morabitur. Dabo in Sion salutem, et in Israel gloriam meam. Nullum laborem aut periculum pro Ecclesie et animarum salute detrectavit, IV, 230, 2. Ejus sanguis est velut sapo ad eluendas animas nostras, XXI, 412, 1, 2: Beati qui lavant stolam suam in sanguine Agni. Quantum ex se est, vult omnes homines salvos fieri, XVI, 592, 2: Sicut deditis ei potestatem omnium carnis, ut omne quod deditis ei, det eis vitam æternam. Homines omnes vocat, XIX, 332, 1: Apparuit enim gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus. Redemptio hominum est opus gratiæ. 370, 2: Videmus Jesum gloria et honore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem. Hanc irritam facient quærentes iustitiam ex lege, XVIII, 561, 2: Evacuati estis a Christo, qui in lege justificamini, a gratia excidistis. Redemptio nostra est duplex, inchoata in terra, et completa in cælo, 594, 2: In quo et credentes signati estis Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hereditatis nostræ in redemptionem acquisitionis, in laudem gloriæ ip-

sus. Illa aliud non est quam peccatorum remissio, XIX, 75, 2: Qui eripuit nos à potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum. Redemptio hominum fuit Christo pretiosa, 440, 2: Per proprium sanguinem introivit semel in Sancta, æterna redemptione inventa. Redemptionis mysterium per Christum innotuit angelis, Deo illis revelante, XVIII, 613, 1: Ut innotescat principatibus, et potestatibus in cælestibus per Ecclesiam, multiformis sapientia Dei.

Christi Salvatoris amor erga homines, bonitas et misericordia. Primo, Christi erga genus humanum amor, XVI, 59, 1; 63, 1; 536, 1: Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexistis vos; 565, 1 et seqq.: Majorem hæc dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Ejus erga Patrem et homines amor expenditur, XII, 506, 2; 812, 2; XVIII, 96, 1: Commendat autem charitatem suam Deus in nobis; quoniam cum peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est, 381, 1; 452, 2 et seqq.: Charitas enim Christi eripit nos, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, XIX, 121, 2. Ejus immensa charitas, XV, 231, 2. Amoris ejus dimensiones, XVIII, 617, 1. Charitas et amor Christi in Deum et homines fuerunt ejus cornu, XVI, 251, 2. Est abyssus amoris et doloris, XI, 630, 1. Quomodo zelatus sit genus humanum, 237, 2. Charitas ardens Christi qua æstus homo factus est, per austrum calidum representatur, XIV, 248, 2: Deus ab austro ventit, et sanctus de monte Pharan. Ejus amor erga genus humanum omnem dolorem superabat, XV, 608, 1. Quomodo se vinci ab amore passus sit, XIV, 236, 2. Quidquid egit et passus est, pro nobis fuit, XV, 634, 2. Nos homines unice diligit, V, 240, 1: Delicia mee esse cum filijs hominum. Fuit is amor major quam erga angelos. 241, 1. Amore illo quodammodo fuit ebrius, 241, 2. Ejus amor potens est, XXI, 426, 1. Tenere erga suos afflictor, XVI, 534, 2. Quomodo eos dilexerit in finem, 522, 1: Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Quam caro ei stemus, XX, 70, 1 et seqq. Ejus zelus erga nos, 178, 2: Ad invidiam concipiscit Spiritus qui habitat in vobis. Quanti animarum salutem fecerit, 227, 2.

Christus suis est pater, XV, 232, 1, 2. Est verus pater et magister 490, 1: El patrem nolite vocare vobis super terram; unus enim est Pater vester qui est in cælis. Christus non tantum est pater fidelium, sed et mater, unde vocatur, *matrem*, VII, 473, 1: Osculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis. Est quasi mamma Patris, *ibid.* Quomodo nos traxerit in fœniculis Adam, XIII, 430, 1: In fœniculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. Est pater, mater et pastor fi-

Johannem, XVI, 645, 2. Etsi gloriosus, se vocat fratrem nostrum, XIX, 373, 1: *Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens: Nuntiabo nomen tuum fratribus meis.* Christi benevolentia erga electos, *Psalm.* I, 77, 2. Christi reliquiae sunt electi, *Psalm.* I, 415, 2: *In reliquiis tuis preparabis vultum eorum.* Summus eius erga suos amor in Eucharistia apparet, XIII, 430, 1; XV, 560, 1. Verus amicus est et amicus amicorum, et quibus in rebus, V, 588, 1; IX, 204, 2; XIV, 608, 1: *Et erunt mihi, ait Dominus exercituum, in die qua ego facio, in peculium: et parcam eis, sicut parci vir filio suo servienti sibi.* In quo sit gallinae similis, XV, 497, 2 et seq. *Jerusalem, Jerusalem, quae occidis Prophetas, et lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos sub alas, et noluisti!* Christi compassionis affectus erga Jerusalem, *ibid.*, et seq. Quomodo laborantes recitavit, 294, 4: *Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.* Eius jugum clementis est et benignum, 295, 4: *Tollite jugum meum super vos... Jugum enim meum suave est, et onus meum leve.* Eius benignitas in compellendis aegris, 238, 2: *Et videns Jesus fidem illorum, dixit paralitico: Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.*

Pueros diligebat, et iis delectabatur quod essent simplices et innocentes, XV, 400, 2 et seq. De pusillis errantibus singularem habet curam, 405, 2: *Sic non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in caelis est, ut percat unus de pusillis istis.*

Secundo, Christi amor et misericordia erga peccatores. Eius charitas in animam peccantem, XV, 592, 1. Modos inopinabiles excogitavit ad impios a peccatis abstrahendos, VI, 108, 1. Eius clementia in persequendis peccatoribus, XIX, 486, 1: *Fidelis sermo et omni acceptione dignus, quod Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum.* Hominem a se fugientem insecutus apprehendit, 376, 4: *Nusquam enim angelus apprehendit, sed semen Abrahamae apprehendit.* Peccatorum colloquia et mensas captabat, XVI, 203, 1: *Et murmurabant Pharisei et Scribae dicentes: Quia hic peccatores recipit, et manducant cum illis.* Illusos a diabolo per peccata ad penitentiam adducit, III, 473, 1. Eius pathetica vox ad animam penitentem, XIV, 520, 1: *Et dicitur ei: Quid sunt plaga ista in medio manuum tuarum? Et dicit: His plagas sum in domo eorum, qui diligebant me.* Peccatores ad se venientes benigno suscepit et habuit, IX, 265, 1: *No despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei: Memento quoniam omnes in correptione sanus;* XVI, 203, 1; 250, 2. Animas quassibet suscipiebat, V, 343, 1: *Fructus iusti, lignum vitae; et qui suscipit animas, sapiens est.* Peccantes facile in gratiam admittit, XX, 533, 4: *Filii mei, haec scribo vobis, ut non*

peccetis, sed et si quis peccaverit, advocatum habeat apud Patrem, Jesum Christum iustum. Eius bonitas in nos a peccatis liberando, XVII, 128, 2: *Et non est in aëre aliquo salus. Nemo enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.* Quos contritos corde sanaverit, XI, 716, 2: *Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me: ad unanimum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde.* Est medicus et chirurgus, *ibid.* Est medicus peccatorum, XV, 244, 1: *Et cidentes Pharisei, dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester? At Jesus audiens ait: Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. Est medicus prestantissimus, X, 269, 1. Curat nos ab omni infirmitate, XI, 631, 4.*

Tertio, Christi amor erga inimicos. Christi amor erga inimicos excellentior quam Davidis erga Sathlem, *Psalm.* I, 216, 1: *Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complacbam: quasi luxens, et contristatus, sic humiliabar.* Christi affectus erga persecutores non solum est ut fratris ad fratrem, sed ut matris ad filium, *ibid.* (Vide CHARITAS ERGA INIMICOS).

Quarto, Clementia et amor Christi erga Judaeos in se tam atroces, XV, 873, 2. Erat avidus salutis Judaeorum, XVI, 386, 2; 387, 1. *Et lamem non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.* Missus fuit ad solos Judaeos, XV, 356, 1: *Ipsa autem ait: Non sum missus nisi ad oves quae perierunt domus Israel.* Judaeis futurus erat ut novale pulchrum et pingue, XII, 45, 2: *Haec enim dicit Dominus vobis: Quia et Jerusalem: Nocte vobis nocetis, et nolite serere super spinas.* Quomodo sit minister circumcisionis, XVIII, 237, 2: *Dico enim Christum Jesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei, ad confirmandas promissiones patrum.* Fuit doctor Judaeorum, *ibid.* Fuit Israelis gloria, XVI, 75, 4.

3° *Qua sint praecipui fructus salutis quam mundo attulit Saluator Christus.* Primo, Christus Saluator est fidelibus auctor omnis gratiae et virtutis, X, 417, 2 et seq. Est primus sanctorum, primitivus sanctitatis, princeps hominum et angelorum, causa et origo omnis sanctitatis, virtutis et gloriae, V, 225, 1. Sanctus sanctorum est, et omnes sanctificans, XIX, 372, 2: *Qui enim sanctificat, et qui sanctificantur, ex uno omnes.* Est inceptor et consummator fidei in se et in nobis, 496, 1: *Aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Jesum.* Ipse est Christiano iustitia, poderis et firmamentum, X, 26, 1, 2: *Si squaris iustitiam, apprehendes illam; et indus quasi poterem honoris, et inhabitabis cum ea, et proteget te in sempiternum, et in die agnitionis invenies firmamentum.* Diversimode factus est nobis iustitia, XVIII, 258, 4: *Ex ipso autem vos estis in Christo Jesu, qui factus est nobis sapientia a Deo,*

et iustitia, et sanctificatio, et redemptio. Est iustitia et pax nostra non formalis, sed causalis, 605, 4: *Ipsa enim est pax nostra, qui fecit utraque unum.* Est ignis conflans quintupliciter et comparatur herba fullonica, XIV, 590, 1, 2 et seq.: *Ipsa enim quasi ignis conflans, et quasi herba fullonica: et sedebit conflans et emundans argentum, et purgabit filios Levi, et colabit eos quasi aurum, et quasi argentum.* Ipse est fons patens domui David, XIV, 616, 1, 2 et seq.: *In die illa erit fons patens domui David, et habitantibus Jerusalem in ablutio-nem peccatoris.* Effudit in nos Spiritum sanctum, *ibid.* Peccata omnia abluit eorumque scaturigines tollit et sopit, *ibid.* Est fons vivus qui nunquam exsiccat, XI, 649, 1: *Omnes sitientes, venite ad aquas;* XVI, 527, 1, 2: *Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquae vivae.* Eius fontes et aquae variae, XI, 274, 4, 2: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Vltim mundo suscitavit, XIX, 277, 1: *Qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam et incorruptionem per Evangelium.* Velut pellicanus suo sanguine nos vivificat, IX, 150, 2: *Sapientia filius suis vitam inspirat.* Est suis origo omnium virtutum, 659, 2: *In me gratia omnis viae et veritatis, in me omnis spes vitae et virtutis.* Sine eius gratia, nemo potest bonum facere, XVIII, 72, (Vide GRATIA). Per eum omnia sancta et odorata reddi debent, IX, 647, 1. Dirigit rectam intentionem ad Deum et salutem, XI, 374, 1. Qualem attulerit libertatem, XX, 87, 4, 2: *Qui autem perspexerit in legem perfectam libertatis, et permanserit in ea, hic beatus in suo facto erit.* Quando olim suos vocavit, jam vero vocet, V, 48, 2.

Secundo, *Homines reconciiliando est princeps pacis,* XI, 236, 2; XV, 149, 2. Est pax nostra, XVI, 65, 2. Est pax causalis triplex, XIV, 421, 2: *Et stabit, et pascet in fortitudine Domini in sublimitate nominis Domini Dei sui; et convertentur, quia nunc magnificabilis usque ad terminos terrae. Et erit iste pax.* Plenam pacem tam gentibus quam Iudeis attulit, XI, 673, 1: *Creavi fructum laborum pacem, pacem ei qui longe est, et qui prope; dicit Dominus, et sanavi eum.* Pacem attulit credentibus sibi, XIV, 344, 1: *Magna erit gloria domus istius novissimae plusquam prima.* dicit Dominus exercituum; et in isto loco dabo pacem. Pacem dedit discipulis hereditatem, Job, 477, 1: *Acquisitio igitur ei, et habetis pacem, et per haec habebis fructus optimos.* Cur suis post resurrectionem pacem apprecetur Christus, XVI, 280, 1: *Dixit eis: Pax vobis, ego sum, nolite timere.* Eam suis reliquit ex hoc mundo abiturus, 552, 1: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis; non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Quia ea continent, *ibid.*, 2. Car eam iterum discipulis apprecetur, 631, 2: *Dixit ergo eis Jesus iterum: Pax vobis.*

Et rogante erit in orbe pax, XII, 163, 3. In

diebus illis, salvabitur Iuda, et Israel habitabunt confidenter. Dicitur habitator quietus, qui pacificus rex, XI, 478, 2: *Non aspiciam hominem ultra, et habitatorem quietis.* Gentium dissidia composuit, 123, 2. Quomodo gladius veritatis in falces, 193, 2: *Et confabunt gladios suos in vomeres, lanceas suas in falces.* Quomodo sustulit omnia bella, 424, 1, 2: *Nec exercentur ultra in praetium.* Sub eo habitabit simul lupus cum agno, 524, 1, 2: *Habitabit lupus cum agno, et pardus cum haedo accubabit; vitulus et boe et ovis simul morabuntur, et puer porcum minabit eos.*

3° *Christi amabilitas, bonitas et liberalitas.* Primo, *Christi amabilitas.* Quare sit amabilis, XX, 252, 1, 2: *Quem (Jesum) cum non videritis, diligitis; in quem nunc quoque non videritis creditis; credentes autem exaltabitis lilia inenarrabilis et gloriosula.* Fuit gratiosus et dilectus et unicornis, XVIII, 590, 1: *In qua (gratia) gratificavit nos in dilecto filio suo.* Eius naturalis pulchritudo, V, 64, 1; XVII, 176, 1. Fuit forma pulcherrima, VI, 531, 1. Christus pulcherrimus, imo ipsimum pulchrum, VII, 539, 1: *Ecco tu pulcher es, dilecte mi, et decorus.* Christus formosus supra homines dicitur, cur non supra angelos, *Psalm.* I, 293, 2: *Speciosus forma praefilius hominum, diffusa est gratia in labiis tuis.* Christi qualis erat vultus, VII, 591, 1: *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis, et facies tua decora.* Christus fuit coloris rosei, VIII, 118, 1: *Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex milibus.* Eius oculi quam amabiles et efficaces, IX, 467, 2. Oculis eius quaedam inerant majestas, XX, 316, 1. Fulgor faciei eius omnes ad se rapiebat, XV, 243, 1: *Et cum transiret inde Jesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthaeum nomine, et ait illi: Sequere me, et surgens secutus est eum.* An vultus eius habuerit aliquid sidereum, 376, 2. Est pulcher credentibus, XI, 625, 1. In Christo conveniunt majestas et amor, XIX, 220, 2.

Secundo, *Bonitas Christi.* Est velut sol, omnia beneficentiae suae radiis illustrans, XX, 338, 2. Omnibus beneficii, nulli male, VI, 494, 1. Passim omnibus benefacere studebat, XV, 302, 2: *Jesum... recessi inde, et secuti sunt cum nullis, et curavit eos omnes.* Dum vixit, omnibus beneficii, XVIII, 244, 2: *Qui pertransiit benefacendo et sanando omnes oppressos a diabolo.* Pro maleficio beneficium rependit, XVI, 232, 2. Eius benignitas erga miserorum, 457, 1, 2. Quomodo omnibus et collibet intendit, VIII, 594, 2: *Dilectus meus mihi, et ego illi, qui pascitur inter lilia.* Non imperiose mandata, sed suaviter invitata, 579, 2: *En dilectus meus loquatur mihi: Surge, propra, amica mea, cotumba mea, formosa mea, et veni.* Quam suis sibi dulcis et bonus, IX, 613, 1: *Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil melius est quam timor Dei; et nihil dulcius quam respicere in mandatis*

Domini; 656, 2: Qui edunt me, adhuc esurient, et qui bibunt me, adhuc sitient. Semper sc̄psum cum donis donat, ideo donum perfectum est, XX, 64, 1: Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre lumine.

Tertio, Christi liberalitas, XI, 431, 2. Ipsius summa liberalitas, XVI, 372, 2. Ejus summa beneficentia, XVIII, 569, 1. Ejus facilitas et promptitudo ad benefaciendum, XV, 218, 4: Domine, ecce filia mea modo defuncta est; sed veni, impone manum tuam super eam, et viuet. Et surgens Jesus, sequebatur eum. In aeternum totum se per bonitatem et misericordiam effudit, XIII, 374, 1. Dat copiam gratiarum et virtutum, XVIII, 104, 1. Nobis majorem reddit gratiam quam illa quae Adamo data fuit, I, 95, 2 et seq. Gratiam uberiorem effudit in sibi carne conjunctos, XX, 497, 1. Ejus benedictio multiplex est, XVIII, 586, 1: Benedicite Deo, et Pater Domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in caelestibus in Christo.

⁴⁰ Christi nobis est vita nostra, bonum et omnia, et quantopere et sumus obligati. Triplex est vita nostra, XIX, 103, 2: Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Triplex nobis est vita, 11, 4: Mili enim vivere Christus est, et mori licet. Quia homo vita est hominum et angelorum, V, 500, 2. Nos sumus in ipso, et ipse in nobis, XVI, 559, 1 et seqq.: In illo die, vos cognoscetis quia ego sum in Patre meo, et vos in me, et ego in vobis. In ipso crescimus et ipse in nobis, XVIII, 108, 2, et seqq.; 598, 2. Et insitit sumus, ut fami arbori, 408, 2: Si complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul et resurrectionis erimus. In nobis adolescit, et plenam acquiri staturam, donec Ecclesia ad justam perfectionem perveniat, 632, 2: Donec occurramus omnes in unitatem fidei, et agnitionis Filii Dei, in virtum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi. Quomodo in omnibus complectitur, 598, 2: Ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam... qui omnia in omnibus adimpletur. In Christianis proficit et perficitur, ibid. Christus est spiritus oris nostri, XII, 447, 1, 2. Est ipse spiritus narium nostrarum, ob quatuor causas, 418, 1. Moraliter, Christus est spiritus et vita nostra, ibid. et 2. Est in anima, quasi rex, autoritas, aurigo, ratio, anima, ignis et sol, XV, 668, 2: Et ecce vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi. Varii eum induendi modi, XVIII, 326, 2: Induimini Dominum Jesum Christum et carnis curam ne feceritis in desideriis. Ipse bonum nostrum est, XIII, 332, 2: Et quarens Dominum suum... et pavent ad Dominum et ad bonum ejus. Ipse solus licet est, XIX, 44, 2: Veruntamen existimo omnia delinquentum esse propter eminentem scientiam Jesu Christi Domini mei, et arbitror ut stercora, ut Christum laerificatam. Est saes nos-

tra, XVII, 443, 1. Quomodo spes nostra vocetur, XIX, 177, 1: Paulus Apostolus Jesu Christi secundum imperium Dei Salvatoris nostri, et Christi Jesu spei nostrae. Est spes objectiva gloriae nostrae, 81, 2: Mysterium quod absconditum fuit a saeculis et generationibus, nunc autem manifestatum est sanctis ejus, quibus voluit Deus nos facere divitias gloriae sacramenti hujus in Gentibus, quod est Christus, in vobis spes gloriae. Est desiderium sanctorum, Job, 592, 2: Abstulisti quasi ventum desiderium meum. Est laus nosira active et passive, XI, 274, 1: Fortitudo mea, et laus mea Domini, et factus est mihi in salutem. In signum charitatis expositus est, Job, 360, 1: Posuit me sibi quasi signum.

Christus nobis est omnia, XI, 148, 2; XVIII, 226, 2. In justis est omnia tripliciter, XIX, 105, 1: Induens novum (hominem), eum qui renouatur in agnitionem secundum imaginem ejus, qui creavit illum. Ibi non est Gentilis et Judaeus, circumcisio et praepitium, Barbarus et Scythia, servus et liber, sed omnia, et in omnibus Christus. Christus nobis est omnia, et ad eum semper referre debemus, I, 640, 2; 641, 1. Est perfectus ceu unguentum odoriferum, X, 522, 1. Ejus memoria est sanctis gratissima, 524, 1. Eum quomodo sancti in frontibus et cordibus signatum gerant, XII, 568, 2. Est cordis signaculum, VIII, 215, 2: Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum. Fidei semper esse debet in ore et in corde, XII, 447, 1. Nobis semper in ore et opera esse debet, IX, 428, 1. Quam Christo servire debeamus, XX, 265, 1. Tangam spirituali capiti, spiritualiter ei vivere debemus, XVIII, 133, 1: Ergo, fratres, debitoris sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem viveritis, morientur; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Et ei vivere jure servitatis ei debito, 453, 1: Pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, et resurrexit. Eam quomodo bonis operibus coronemus, XIV, 433, 2: Sumus aurum et argentum, et factes coronas, et ponas in capite Jesu.

Quantopere Christo Jesu sumus obligati, XX, 265, 1, 2. Quanto eum amore prosequi debeamus, XVII, 119, 2. Amor Christi erga nos debet esse stimulus ad eum amandum, et fratres nostras, XVI, 536, 1, 2. Est ingens ad devotionem stimulus, XI, 374, 2. Quomodo a nobis amandus, XV, 571, 1. Magis diligendus est quam filii aut parentes, 276, 2: Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus; et qui amat filium aut filium super me, non est me dignus. A nobis amatus, in nos transformatur, et nos in ipsum, XVIII, 533, 1: Christo confixus sum cruce; vobis autem jam non ego, vivit vero in me Christus. Ejus in Judaeos et Christianos ingratos impropria, XIV, 130, 1, 2.

ARTICULUS SECUNDUS.

JESUS CHRISTUS SACERDOS.

⁴¹ Christus est sacerdos. Et jure gentium, tanquam Patris unigeniti, debebatur sacerdotium et pontificatus, XIX, 394, 1: Sic et Christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret; sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Christus est noster Pontifex, XXI, 29, 2. Est verus sacerdos, X, 239, 1. Est antistes totius mundi, XIV, 335, 1. Qua ratione et quando unctus sit, XVI, 102, 2: Spiritus Domini super me: propter quod unxit me. Quando, quomodo et in quales titulos unctus sit, XIX, 361, 2: Dilexisti justitiam et odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo exultationis praeparatibus tuis. Pro-latorum triplicem habuit, fuit enim summus Pontifex, propheta, et doctor Ecclesiae, XIV, 319, 2; 433, 1; 435, 2: Haec ait Dominus exercituum dicens: Ecce vir cuius nomen ejus est: Et subter eum orietur et adificabit templum Domino.... et erit sacerdos super solio suo, et consilium pacis erit inter illos duos. Ejus oleum et unctio, XI, 250, 2. Cur dicatur unctio, XX, 559, 1.

⁴² Christi dotes ut Pontificis, XIX, 420, 2: Tanta enim decebat ut esset nobis pontifex, sanctus, innocens, impulsus, segregatus a peccatoribus et excelstor caelis factus. Habet in se omnes pontificis optimi dotes et munia, 393, 1, 2 et seqq.: Omnis namque pontifex, ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his qui sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. Non erat sacerdos Leviticus, XV, 461, 1. Triplex ab Aaronicis sacerdotibus differt, 448, 1: Non enim in manufacta sancta Jesus introivit, exemplaria verorum: sed in ipsum calum, ut apparet nunc vultus Dei pro nobis. Est alius sacerdos ab Aaron et major, 379, 2: Unde fratres sancti, vocationis caelestis participes, considerate Apostolum et Pontificem confessionis nostrae Jesum, 413, 1, 2 et seqq.; 447, 1. Septem argumenta quibus probatur Christum majorem Aaronem, 413, 1, 2 et seq. Primum: Melchisedech, typus Christi, decimas sumpsit ab Abraham, 413, 1, 2: Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes, mandatum habent decimas sumere a populo, id est, a fratribus suis, quantum et ipsi extierint de lumbis Abrahae. Cujus autem generatio non annumeratur in eis, decimas sumpsit ab Abraham. Secundum: Melchisedech, qui fuit Christi typus, benedixit Abrahamo et toti ejus progeniei, ac consequenter etiam Levitis et sacerdotibus Aaronicis, ibid. 2 (Melchisedech) hunc qui habebat repromissiones, benedixit, sine ulla autem contradictione, quod minus est, a meliore benedicitur. Tertium: Sacerdotis Aaronici sunt mortales, sed Melchisedech proponitur ut immortalis, quia typus est Christi, qui est sacerdos aeternus, 414, 1: Et hic quidem decimas mortales homines accipiunt; tui autem

consecratur quia vivit. Quartum: Aaronicum sacerdotium imperfectum fuit et insufficiente, ideoque cedere debuit sibi succedenti sacerdotio Christi, utpote longe perfectiori, 416, 2: Ne ergo consummatio pro sacerdotium. Leviticum erat (populus enim sub ipso legem accepit), quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Melchisedech alium surgere sacerdotem, et non secundum ordinem Aaron dicit? Quintum: Lex, testamentum, et sacerdotium Christi, non autem vetus Moysi et Aaronis, promissum fuit a Deo cum jurejurando, idque ut certius et firmius esset tam sacerdotium Christi, quam reconciliatio nostra, 417, 2: Et quantum est non sine jurejurando, alii quidem sine jurejurando sacerdotis facti sunt, hic autem cum jurejurando, pro eum qui dicit ad illum: Juravit Dominus, et non penitebit eum. Sextum: Aaronici sacerdotes erant mortales, et alter alteri post mortem in sacerdotio succedebat, Christus autem est immortalis, 420, 1: Et alii quidem proferes facti sunt sacerdotes, idcirco quod morte prohiberent permanere. Hic autem eo quod maneat in aeternum, sempiternum habet sacerdotium. Septimum: Aaronici sacerdotes pro peccatis, tam suis, quam populi, hostias offerant, idque saepius, imo quotidie: Christus autem non pro suis, sed alienis, scilicet totius mundi, peccatis offert, idque semel tantum, 421, 2: Non habet necessitatem quotidie quemadmodum sacerdotes (Leviticis) prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi; hoc enim fecit semel, seipsum offerendo. Christi allegorica applicatio ad pontificem et sacra Judeorum, 438, 2.

Christus in suo pontificatu est fidelis, XIX, 379, 2. Est pontifex aeternus in gratia, gloria et sacrificio, 422, 1: Lex enim constituit sacerdotes infirmitatem habentes, sermo autem jurisjurandi, qui post legem est, Filium in aeternum perfectum. Publicus sacrorum minister est, 423, 2: Talem habemus pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in caelis, sanctorum minister, et tabernaculi veri quod fixit Dominus, et non homo. Est primus et ultimus sacerdos, 414, 1, 2: Melchisedech... sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitae habens, assimilatus autem Filio Dei, manet sacerdos in perpetuum. Item sacerdos perfectus et immortalis, XVIII, 367, 1, 2; XIX, 420, 1; Psalm. II, 257, 1, 2: Juravit Dominus, et non penitebit eum: Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. Quomodo sit assistens pontifex futurorum honorum, XIX, 438, 2: Christus autem assistens pontifex futurorum honorum, per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum, id est, non hujus creationis... introivit semel in saecula, aeterna redemptione inventa.

⁴³ Christi sacerdotis sacrificium. Christus induxit nova sacrificia, sacramenta, leges et promissiones Novi Testamenti, XIX, 449, 2: Nulli enim

ad perfectum adduxit lex; introductio vero melioris sp̄s per quam proximamus ad Deum. Quare vetera sacrificia in Ecclesia non retinuerit, 452, 2. Ubi pro hostiam suam apparuit, 449, 1: Nunc autem semel in consummatione seculorum, ad destinationem peccati, per hostiam suam (Christus) apparuit. Fuit pontifex non solum in cruce, sed statim in incarnatione et nativitate; non tantum in cœlo, sed etiam in hac vita, 424, 2; 438, 2. Eternam salutem dat, Aaronici sacerdotes tantum temporalem, 420, 2: *Hic autem eo quod permanent in æternum, sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Non pro suis peccatis, sed alienis victimam obtulit, 424, 2. Unica sui oblatione dedit consummatam oblationem, 456, 2: *Una enim oblatione, consummavit in sempiternum sanctificans.* Ejus sacerdotium sanctificat hominem, non Aaronis, 416, 1, 2: *Si ergo consummatio per sacerdotium Leviticum erat... quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Melchisedech altum surgere sacerdotem, et non secundum ordinem Aaronis dici? Nos sanctificat ut pontifex, ideoque ut homo, 372, 1: Qui enim sanctificat, et qui sanctificantur, ex uno omnes.* In cruce sicut in sacrificio Eucharistiæ est principalis sacerdos, XVIII, 22, 1; XIX, 411, 2. Eucharistiam Christus instituit ut sacramentum et sacrificium, XVIII, 367, 1. Sacrificium Eucharistiæ ejusdem epulo et distributione conclusit, 347, 2 (Vide EUCHARISTIA).

Christus pro nobis in cœlo offert sacrificium, XIX, 424, 1: *Omnis enim pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur: unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat.* Orat pro nobis tanquam pontifex, XIX, 420, 2: *Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Orat pro nobis in cœlo oratione proprie dicta, XVI, 587, 1: *In illo die in nomine meo petitis; et non dico vobis, quia ego rogabo Patrem de vobis.* Orat pro nobis apud Patrem exhibendo ei se et cicatrices suas, XVIII, 149, 1: *Christus Jesus qui mortuus est, imo qui et resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Quia homo pro nobis orat, *ibid.* Visus aliquando est in oculis jam gloriosus sacrificium Missæ celebrare, XXI, 190, 2. Est advocatus noster, XX, 533, 2 et seqq.: *Filii mei, hæc scribo vobis, ut non peccetis, sed et si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum.* Et advocatus potentissimus, Psalm. II, 251, 1, 2: *Assistit a dextris pauperis, ut solvum faceret a persequentibus animam meam.* An dicere liceat: *Christe, ora pro nobis,* XVIII, 149, 2.

ARTICULUS TERCIUS.
JESUS CHRISTUS REX.

1° *Christus rex jure dicitur et regnare, Psalm. II, 152, 1, 2: Commoveatur o facie ejus universa terra: dicite in gentibus, quia Dominus regnavit. Item correat orbem terræ, qui non commovebitur; judicabit populos in æquitate.* Tripliciter in regem unctus est: primo, gratia unionis personalis, propter quam jus adeptus est in omnes Dei electos, ut eorum princeps et caput; secundo, gratia redemptionis in morte, propter quam Deus exallavit illum et donavit ei nomen, quod est super omne nomen; tertio, gratia supremi triumphi, cum data est ei omnis potestas in cœlo et in terra, et Spiritu sancto misso de cœlo, omnes gentes servierunt ei, III, 448, 2. Rex etiam triplici jure fuit: primo, ut Deus; secundo, ut homo; tertio, ut homo Deus, 449, 1. Christus natus est rex, XIII, 32, 1, 2. Christi corona qua, III, 486, 2. Christi quintuplex diadema, VIII, 23, 2: *Egredimini et videte, filie Sion, regem Salomonem in diademat, quo coronavit illum mater sua in die desponsationis illius, et in die lætitiæ cordis ejus.*

2° *Christi quod sit regnum* 524, 1; rex cœlorum, XV, 73, 1. Est rex omnium seculorum et hominum, XX, 343, 2: *Qui (Christus) est in dextera Dei, deglutiens mortem, ut vite æternæ hæredes efficeretur; profectus in cælum subjectis sibi angelis et potestatis, et virtutibus.* Ut homo, est hominum, angelorum et cæli rex, item caput Ecclesie militantis et triumphantis, XVIII, 597, 1, 2: *Constituens (Deus Christus) ad dexteram suam in cælestibus, supra omnem principatum, et potestatem, et virtutem, et dominationem, et omne nomen quod nominatur non solum in hoc sæculo, sed etiam in futuro. Et omnia subjecti sub pedibus ejus; et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam.* Ejus principatus in omnes creaturas, XXI, 80, 1: *Hæc dicit Amen, testis fidelis et verus, qui est principium creaturæ Dei.* Christi potestas in omnes gentes, Psalm. I, 17, 1: *Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ.* A primo conceptionis instanti habuit proprie dominium totius mundi, quod jus et potestatem, XV, 601, 4: *Interrogavit cum præses, dicens: Tu es rex Judæorum? Dicit illis Jesus: Tu dicitis. Quibus titulus sit omnium dominus, XIX, 362, 2: Ad quem autem angelorum dicit aliquid quando: Sede a dextris meis? Ejus dominatio et imperium etiam qua homo, XX, 658, 2: *Et solium Dominatorem et Dominum nostrum Jesum Christum negantes.* Id abnegant heretici, 451, 1; 657, 1, 2. Qua de causa vivit et mortuus dominus, XVIII, 231, 2: *In hoc enim Christus mortuus est, et resurrexit, ut et mortuorum et vivorum dominetur.* Post mortem obtinuit exercitium dominii sui, 232, 1. Ejus merces fuit orbis possessio, XI, 728, 1, 2: *Dicite filie Sion: Recce Salvator**

for tuus venit: ecce merces ejus cum eo, et opus ejus coram illo. Et gentes ab eo subactæ, *ibid.* Ei omnes gentes et reges servierunt, IV, 340, 2. Christus privatum cultus ab Alexandro Severo cum aliis idolis, III, 219, 2. Eum voluit Tiberius inter Deos referre, XVI, 91, 1. Est princeps regum terræ, XXI, 23, 2: *Gratia vobis et pax... a Jesu Christo, qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum, et princeps regum terræ.* Est regum rex, in judicio errare nequit, V, 494, 2. Est velut rex in solio iudicis sedens, VI, 55, 1. Est rex Israel et totius mundi, III, 616, 1. Est rex Israel, XV, 463, 1. Est rex israel in medio suorum, XIV, 307, 2: *Rex Israel Dominus in medio tui, non timebis malum ultra.* Est rex Sionis, XII, 629, 1: *Hæc dicit Dominus Deus: Et sumam ego de medulla cedri sublimis, et ponam: de vertice ramorum ejus teneurum distringam, et plantabo super montem excelsum et eminentem.* Regnum ejus cur dicitur solium David, quando id cepit et quo titulo, XI, 237, 1, 2: *Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis; super solium David, et super regnum ejus sedebit; ut confirmet illud, et corroboret in judicio et iustitia, amodo et usque in sempiternum.* Quomodo restituerit regnum David, XVII, 400, 2. Restituet regnum David patris sui, et augustius reddet, non dominio temporali, sed spirituali, XIII, 643, 1, 2: *In die illa suscitabo labor-naculum David quod cecidit, et reedificabo illud sicut in diebus antiquis.* Quomodo dicatur Rex Assyriorum, XI, 214, 1, 2.

3° *Christus qualis rex, et quale ejus regnum.* Christus est rex nobilis, XVI, 251, 1: *Homo quidam nobilitatis in regionem longinquam accipere sibi regnum, et reverti. Optimus fuit rex, IX, 297, 1: In manu Dei potestas terræ, et excorabit omnis iniquitas gentium, et utilium rectorem suscitabit in tempus super illam.*

Christi regnum spirituale, XII, 482, 1; XVI, 253, 1: *Benedictus qui venit rex in nomine Domini.* Christi regnum spirituale est et æternum, XIII, 31, 1: *In diebus autem regnorum illorum, suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur.* Temporalis regno uti noluit, etsi esset regum omnium rex, *ibid.*, 2. Quomodo ejus regnum Prophete dicunt fore potens et abundans auro, argento, vino, oleo, 32, 1. Regnum ejus quoque temporale est, nam per reges christianos dominatur et imperat, etiam civititer toti orbi Christiano, XIII, 644, 1. Ejus solium in Ecclesia christiana, XI, 237, 1, 2. Spirituale ejus regnum in anima, *ibid.* Regnat in carnalibus gentium cordibus, III, 469, 1. Quam ejus regnum fuerit felix et pacificum, VI, 392, 2. Ejus regnum quietum et æternum futurum est, XIV, 343, 1. Christi regnum æternum, Psalm. II, 93, 2: *Juravi David seruo meo: Usque in æternum preparabo semen tuum. Et edificabo in generationem et generationem sedem tuam; 254, 1. Dicit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis. Donec po-*

nam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Christus regnum omnia regna consumet, Psalm. I, 304, 1. Ei subijcitur omnia in fine mundi, XIX, 348, 1. *Omnia subjecti sub pedibus ejus. In eo enim quod omnia ei subjecti, nihil dimisit non subjectum ei. Nunc autem necdum videmus omnia subjecta ei.* Christi regnum adumbrat propheta Psalm. II, 17, in titulo.

4° *Quomodo Christus regnum sui adeptus.* Ejus regnum inchoandum per crucem, XVI, 251, 1. Principatus ejus super humerum ejus, XI, 232, 1, 2: *Et factus est principatus ejus super humerum ejus.* Per spinas adeptus est regnum, *ibid.*

5° *Quibus armis et victoriis diabolum Gentesque devicerit, et regnum legemque induerit.* XI, 523, 1. *Primo.* Varia ejus pro hominum salute contra diabolum expeditiones, XIV, 116, 1, 2. Quomodo jam inde ab initio oderit diabolum, XXI, 235, 1. Ipse agnus adhuc leonem et ursum occidit XI, 262, 2. Ejus adhuc pueri præda quinque, 213, 1, 2: *Voca nomen ejus: Accelera spolia destrahere; Festina prædari, quia antequam sciat puer vocare patrem suum et matrem suam, auferretur fortitudo Baniacis.* Alligavit caecidionem, veniens in mundum, XXI, 515, 1. Ejus potestas in mortem et in infernum, 71, 2. Christi cum diabolo contentio circa quod fuerit, Psalm. II, 363, 1. Christus superavit diabolum sapientia et prudentia, Psalm. I, 293, 2: *Specie tua, et pulchritudine tua intende, prospere procede et regna.* Christus diabolum alligavit, Job, 770, 1. Quomodo diabolum ligaverit, et eum solvet, XXI, 344, 2: *Et videri angelum descendentem de cælo, habentem clavem abyssi, et catenam magnam in manu sua.* Ejus victoria de inimicis inferni prædicitur, XI, 253, 1: *Eccc Dominator Dominus exercituum confringet laqueum, et excelsi statura succidentur, et sublimes humiliabuntur.*

Secundo. Christi victorie de gentibus, XI, 732, 2: *Calcavit eos in furore meo, et conculeavi eos in ira mea: et aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea, et omnia indumenta mea inquinavi; XXI, 140, 2: Et vidi, et ecce equus albus: et qui sedebat super illum habebat arcum, et data est ei corona, et exivit vincens ut vinceret.* Christi arma quænam sint, Job, 763, 1; Psalm. I, 293, 2 et seq. Ejus triumphus de gentibus et impiis, XI, 728, 1, 2. Ejus in orbe sibi subigendo potentia, XIII, 260, 2. Ejus victoria de gentibus per Evangelium, XI, 525, 2: *Dominus sicut fertis egredietur, sicut vir præliator suscitabit se. um; vociferabitur, et clamabit; super inimicos suos confortabitur.* Mundum et mundana devicit adhuc puer, XI, 214, 2. Adhuc puer multos et varios Evangelio suo subijcere cepit, 262, 1, 2. Fuit ipse infans vir et heros perfectus sapientia et fortitudine, XII, 230, 1. Per Apostolos et per se gentes vicinas et remotas potenter debellavit, et fidei suos subjugavit pugnis comans

gladio, et eminus sagitta prae aliis sanctis electa, 583, 2: *Posuit os meum quasi gladium acutum, in umbra manus suae proleci me, et posuit me sicut sagittam electam.* Velaturus dicitur vexillum, ad quod omnes gentes confluent, XI, 264, 2: *In die illa, radix Jesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur.* Est dux et vexillifer gentium, XVIII, 238, 1. Per quatuor sanctorum genera Deus Christo orbem subiecit, XIV, 427, 1. Modo vicem reddiit gentibus, dum ipsorum impietatem destruit, XI, 697, 1. Implium quomodo interficiet spiritum labiorum, et in primis Antichristum, 260, 1. Ejus praelium contra gentes et Antichristum, representatur praelio Machabeorum contra Graecos, XIV, 527, 1.

ARTICULUS QUARTUS.

JESUS CHRISTUS ECCLESIAE FUNDATOR ET CAPUT.

Quae de Christo vel ejus corpore dicuntur in Scripturis, aliquando de solo corpore, id est Ecclesia, aliquando de solo capite accipienda, XVIII, 23, 4.

1° *Christus Ecclesiam fundavit.* Ab aeterno deo creatus est fundamentum Ecclesiae, V, 229, 4: *Ab aeterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra ferret.* Edificavit templum spirituale, id est Ecclesiam, XIV, 435, 1: *Eccc via orientis nomen eius.... et edificabit templum Domino.* Et ipse extruxit templum Domino. Eam fabricavit, XIX, 380, 1: *Amplioris enim gloriae istae prae Moysae dignus est habitus, quanto ampliorum honorem habet domus, qui fabricavit illam.* Quomodo ejus sit principium, primo, situ; secundo, dignitate; tertio, tempore et causalitate, 71, 4: *Et ipse est caput corporis Ecclesiae, qui est principium, primogenitus et mortuus, ut sit in omnibus ipse primatum tenens.* Est lapis angularis et fundamentum Ecclesiae, XI, 398, 1, 2: *Hac dicit Dominus Deus: Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum;* Job, 710, 1: *Super quo bases illius solidatae sunt, aut quis demisit lapidem angularem ejus?* Est positus in Ecclesia ceu lapis fundamentalis cui omnes credentes inaedificantur, XVI, 75, 2. Est prima Ecclesia petra, XV, 474, 2: *Dixit illis Jesus: Nunquam legis in Scripturis: Lapidem, quem reproboverunt edificantes, hic factus est in caput anguli?* Est Ecclesia et anima fidelis fundamentum, XVII, 269, 2: *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, praeter id quod positum est, quod est Christus Jesus.* Quomodo sit Ecclesia summus et iustus lapis fundamentalis, XVIII, 607, 2: *Estis cives sanctorum et domestici Dei, superaedificati super fundamentum Apostolorum et Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu.*

2° *Christus est Ecclesiae sponsus.* Ter sive tribus diebus Ecclesiam sibi despondit, XIII, 322, 2: *Et sperabo te mihi in sempiternum: et sponso te*

mihi in justitia, et iudicio, et misericordia, et in miserationibus. Et sponso te mihi in fide. Suo, 2; XVII, 374, 1: *Posuit episcopus regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Eam velut sponsam univit, XVIII, 667, 1: *Sacramentum hoc (Matrimonii) magnum est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia.* Est Ecclesiae sponsus, et Ecclesia ejus sponsa, XV, 245, 1: *Nunquid posuit filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus?* 525, 1: *Tunc simile erit regnum calorum decem virginibus, quae accipientes lampadas suas, exierunt obviam sponso et sponse;* XVI, 349, 1: *Qui habet sponsam sponsus est; amicus autem sponsi qui stat, et audit eum, gaudio gaudeat propter vocem sponsi;* Psalm. I, 297, 1: *Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.* Est Ecclesia maritus, et quidem nobilis, VI, 514, 1. Ecclesiae suae sponsae nomen et titulus communicat, XII, 244, 1: *Hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus justus noster.*

3° *Christus caput et corpus est Ecclesiae,* XVIII, 374, 2: *Sicut enim corpus unum est, et membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt: ita et Christus;* XIX, 77, 1: *Et ipse est caput corporis Ecclesiae,* Job, 768, 1, 2. Est ejus caput quatuor modis, XVIII, 352, 2: *Volo autem vos scire, quod omnis viri caput Christus est; caput autem mulieris viri; caput vero Christi, Deus.* Ut caput, salutem inluit in Ecclesiam, 618, 1: *Christus caput est Ecclesiae, ipse salvator corporis ejus.* Summam potestatem habet in Ecclesia, XXI, 74, 2: *Hac dicit Sanctus et Verus qui habet clavam David; qui aperit, et nemo claudit: claudit et nemo aperit.* Ecclesiae excommunicandi potestatem dedit, 286, 2: *Ego quidem absens corpore, praesens autem spiritu, jam judicavi ut praesens, eum qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu Christi traderet hujusmodi Satanam in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Jesu Christi.* Circa regimen Ecclesia non omnia constituit, sed multa successoribus reliquit, XIX, 323, 1: *Hujus rei gratia reliquit te Creta, ut ea quae desunt corrigas, et constituas per civitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi.* Cur noluerit episcopos nasci episcopos, sed elegi optimos, VII, 352, 1. Non complevit omnia per se, sed per Apostolos, XVIII, 598, 2: *Ipsam dedit caput super Ecclesiam, quae est corpus ipsius, et plenitudo ejus, qui omnia in omnibus adimplet.* Quae dona Ecclesiae reliquerit, in caelum ascendens, 630, 1: *Qui descendit, ipse est et qui ascendit super omnes caelos, ut impleteret omnia.* Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas alios vero Evangelistas, alios autem Pastores et Doctores ad consummationem sanctorum. In quo Apostolos se fecerit majores, X, 514, 1. *Cum*

roberit suos opera majora facere quam quae ipse fecit, XVI, 545, 2 et seq.: *Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera quae ego facto, et ipse faciet, et majora horum faciet.* Suos facit tonantes et fulminantes, XVI, 511, 1. Jus etiam modo dicit per suos vicarios, XI, 520, 1.

4° *Christus Ecclesiam regit, gubernat, protegit, et donis suis adimplet.* Plena ejus providentia circa Ecclesiae suae fabricam erigendam et conservandam, XIV, 399, 1, 2. Descripsit Ecclesiam et singulos ejus fideles in cicatricibus vulnerum quas in manibus accepit, XI, 590, 1: *Ecce in manibus meis descripsi te; miri tui coram oculis meis semper.* In ejus manibus designatur robur et potentia, et in iis sunt fundatae Ecclesiae vires, ibid. Fideles et Ecclesiam ordinatissime regit, V, 228, 2. Nunquam Ecclesiam suam deseruit, XVIII, 519, 2. Ecclesiam suam semper protegit usque ad finem mundi, XV, 658, 1: *Et ecce vobiscum sum, omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi.* Suis semper se ad futurum spondet, ibid. Ethice semper est cum Ecclesia quasi sponsus cum sponsa, ei assistens, eam protegens, sustentans, orans, fovendans, 68, 2: *Et vocabunt eum Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus.* Semper nobiscum corporaliter est in venerabili Eucharistia, ibid. Quid in ejus membris operetur, 635, 2: *Veritate autem facientes in charitate, crescemus in illo per omnia, qui est caput Christi.* Christus est umbra Ecclesiae, VII, 554, 1: *Sub umbra illius quem desideraveram, sedi, et fructus ejus dulcis gutturi meo.* Ecclesiae suae sponso velut umbella est, XI, 449, 2: *Et tabernaculum erit in umbraculo diei ab aestu, et in securitatem, et absconsionem a turbine, et a pluvia.* Est vestis Ecclesiae, VIII, 71, 4, 2: *Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.* Vestis Ecclesiam ut vestis, et illuminat ut sol, XXI, 236, 1: *Signum magnum apparuit in caelo: mulier amicti sole, et luna sub pedibus ejus.* Ecclesiam quomodo vaporet, IX, 647, 1: *Quasi Libanus non incensus vaporavi habitationem meam.* Est gloria totius Ecclesiae, V, 513, 2.

ARTICULUS QUINTUS.

JESUS CERIBITUS DOCTOR, MAGISTER, LEGISLATOR.

Christus in terras venit ut nobis esset redemptor, doctor, et vite exemplar, XV, 7, 2.

1° *Christus est legatus Patris ad homines et ad gentes,* XII, 341, 1: *Audivim audivi a Domino, et legatus ad gentes, missus est.* XIV, 351, 1. Est angelus et legatus tam Novi quam Veteris Testamenti, XIII, 254, 2; XIV, 887, 2 et seq.: *Ecce ego mitto angelum meum, et praeparavit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum dominator, quem vos quaeritis.* et angelus testamenti, quem vos cultis. Quintupliciter fuit angelus Novi Testamenti, XIV, 1, 2. Est velut angelus caelo delapsus, XV, 40, 2. Sicut deus lega-

tus et nuntius Deo Patri, V, 395, 2: *Nuntius impij cadet in malum; legatus autem fidelis sanus.* VI, 269, 2: *Sicut frigus nivem in die messis, ita legatus fidelis ei qui misit illum, animam ipsius requisivere faciet.* Quam libere legationam suam suscepit, XI, 597, 1: *Domine Deus aperui mihi aurem, ego autem non contradico; retrorsum non abii;* 620, 1: *Ecce intelligit servus meus, exultabit, et elevabitur, et sublimis erit valde.* Quomodo dicatur Apostolus, XIX, 379, 1: *Unde fratres sancti, vocationis caelestis particeps considerate Apostolum et Pontificem confessionis nostrae Jesum.* Christus etiam Propheteta est, XV, 4, 1.

2° *Christus est nobis doctor et magister, et qui dem praestantissimus.* Est doctor, pontifex, propheta, et ut talem eum concessus est S. Petrus, XV, 365, 1. Ipse noster magister per excellentiam, doctor justitiae, et doctor doctorum in XIII, 504, 1: *Filii Sion, exultate et letamini in Domino deo vestro, quia dedit vobis doctorem justitiae.* Erat novus justitiae doctor, XI, 520, 1: *Ecce servus meus, suscipiam eum: electus meus, complacuit sibi in illo anima mea: dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus profert.* Est doctor sapientiae, V, 206, 1: *O viri, ad vos clamabo, et vos meo ad filios hominum,..... Audite, quoniam de rebus magnis locutus sum, et aperientur labia mea, ut recta praedicent;* XII, 447, 1: *Et post haec in terris visus est, et cum hominibus conversatus est.* Est solus perfectus magister, XVI, 527, 2: *Vos vocatis me Magister et Domine, et bene dicitis; sum etenim.* Est legislator potius quam Moyses, XI, 520, 1. Moysi opponitur et anteponitur, XVI, 342, 1, 2: *Lex per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est.* Christus praestantior omnibus legislatoribus Hebraeorum, XIX, 379, 1. Christus legislator Moysen superat, 379, 2 et seq. Est auctor totius legis Mosaeicae, XV, 504, 1. Est perpetuus fidelium doctor, XI, 449, 2: *Et non faciet (Dominus) aeternare a te ultra doctorem tuum: et erunt oculi tui videntes praecceptorum tuum.* Et aures tuae audient verbum post tergum mentis; haec est via, ambulata in ea; et non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram. Eum audire Pater jubet, XV, 113, 2: *Et ecce vox de caelis dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.*

Est doctor stellarum, 172, 2: *Qui autem docti fuerint, subeunt quasi stellae in perpetuas aeternitates.* Est lampas et fax orbis, XI, 724, 1: *Propter Sion non tacebo, et propter Jerusalem non quiescam, donec egrediar ut splendor justus ejus, et salvator ejus ut lampas accendantur.* Lux in tenebris, et sol noctis est, Job, 4, 1; 213, 2. Est sol et lux mundi, XVI, 49, 1: *Per viscera misericordiae, in quibus visitavit nos Oriens ex alto;* 74, 2: *Lumen ad revelationem gentium, et gloriam plebis tuae Israel;* 303, 2: *Erat lux vera quae*

Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; 436, 1: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vite*; 515, 1: *Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filii lucis sitis*; 517, 2: *Ego lux in mundum veni, ut omnis qui credit in me, in tenebris non maneat. Est lux vera*, XVI, 301, 2 et seq.: *Et vita erat lux hominum: et lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt. Est lumen de lumine*, XIII, 279, 2. Qua homo et qua Deus lux est, XX, 525, 1, 2: *Et haec est annuntiatio, quam audistis ab eo, et annuntiamus vobis: quoniam Deus lux est, et tenebrae in eo non sunt ulla. Joannes Baptista erat lucerna ardens et lucens, Christus lux et sol*, XVI, 383, 2: *Ille (Joannes) erat lucerna ardens et lucens. Vos autem voluistis ad horam exultare in luce ejus. Ipse sol et lux est*, X, 376, 1: *Sol illuminans per omnia saecula, et gloria Domini plenum est opus ejus. Vero sol est, Adam tantum luna*, XIV, 608, 2: *Et orietur vobis timentibus nomen meum sol justitiae. Nomen solis graecum fuit secundum omnes derivationes et accommodat*, 607, 2. Est vero sol justitia et quidem ob quinque, imo ob octo analogias, X, 31, 1; XIV, 606, 2. Christus sol justitia per quid gyraverit, VII, 42, 2: *Gyrat (sol) per meridiem, et fluctatur ad aequinonem, iustitiam universa in circuitu pergit Spiritus, et in circulo suos revertitur. Christus per solem representatur*, X, 390, 2: *Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile, opus Ecclesiae*; 393, 2. Soli fulgenti comparatur, XXI, 35, 2 et seq.: *Et facies ejus sicut sol lucet in virtute sua. Oriens in animas fidelium quos ibi effectus operetur*, XIV, 610, 1: *Orietur vobis timentibus nomen meum sol justitiae, et sanitas in pennis ejus, et eperedimini, et satiatis sicut vituli de armento. Mentis oculos aperuit occaecatos*, XI, 524, 1: *Dedit te in fadus populi, in lucem gentium, ut aperires oculos caecorum. Non solum per solem, sed per lunam et stellas representatur*, X, 537, 2: *Quasi stella matutina in medio nebulae, et quasi luna plena in diebus suis lucet. Et quasi sol refulgens, sic ille effulsit in templo Dei. Quomodo fit stella, et quare*, II, 332, 1: *Orietur stella ex Jacob, et virgo consurgit de Israel. Est stella splendida et matutina*, XV, 75, 2; XVIII, 409, 1. Cur stella matutina dicatur, XXI, 61, 2 et seq.: *Qui viderit... dabo illi stellam matutinam.*

³ *Jesu Christi doctrina tum dogmatica, tum moralis. Verus testimonium de Patre reddidit apud homines*, XXI, 23, 1: *Gratia vobis et pax... et Jesu Christo qui est testis fidelis. Se Messiam esse probavit*, XVI, 103, 2: *Cum plucisset iterum (Isaie propheta), reddidit ministro, et segit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos: Hodie impleta est haec Scriptura in auribus vestris*; 106, 1. (Vide supra DE DIVINA CHRISTI NATURA). In Evangelis cur toties ad Moysen appellet, I, 22, 1,

perfectum non tantum scribas, sed et legem, legique addidit precepta fidei explicitae de Deo trino et uno, deque Christi incarnatione, passione, redemptione, etc.: item concilia evangelica; ad haec clariorem et expressiorem legis naturae sive Decalogi explicationem, XV, 159, 1. Nulla sanxit nova precepta, nisi fidei et sacramentorum, 259, 2. Multa legis decreta reformavit et ad meliorem virtutis ac pietatis formam revocavit, 6, 2. Matrimonium ad primam suam institutionem revocavit, 420, 2 et seqq. (Vide MATRIMONIUM). Quid in Evangelis doceat ac praescribat, 7, 2. Totam ethicam christianam paucis complexus est sententis, IX, 34, 2. Dat fidelibus migma, id est, doctrinam ex utroque Testamento collectam, XI, 420, 1: *Commistur migma comedent, sicut in area ventilatum est. Aperuit nobis arcana Patris, XVI, 314, 1: Deum nemo vidit unquam: unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit. Apostolos duarum SS. Trinitatis personarum cognitionem revelavit, tertiae fidem non nisi cum jam iret ad mortem, 94, 1: *Nemo novit Filium, nisi Pater; neque Patrem quis novit, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare. Precepta charitatis sanxit*, 163, 1; 171, 4 et seqq. Quae consilia proposuerit animae rationali, XI, 235, 1, 2 (Vide DOCTRINA CHRISTIANA, LEX CHRISTIANA, MYSTERIA, PRAECEPTA).*

⁴ *Jesu Christi docendi modus. Primo. Christus nihil scripsit manu, sed ore docuit*, VI, 252, 1. Fuit ei lingua eradita, XI, 596, 2: *Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum qui lassus est verbo; erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum. Ejus lingua fuit argenti instar electi*, V, 299, 1: *Argentum electum, lingua justus. Ejus os veno vite*, 287, 1: *Vena vite, os justus. Ejus os gladio comparatur*, XI, 581, 2: *Posuit os meum quasi gladium acutum. Loquebatur lingua angelica, aut potius divina*, XV, 404, 1: *Et omnes testimonium illi dabant, et mirabantur in verbis gratiae, quae procedebant de ore ejus.*

^{Secundo.} Cum docebat, accommodabat se carnalibus audientium conceptibus, V, 559, 2: *Non recipit stultus verba prudentiae, nisi ea dixerit quae versantur in corde ejus. Sermonem suum magis ad mentem et sensum eorum qui secum agebant, quam ad interrogationem et verba externa accommodabat*, XV, 24, 1. Crebris usus est parabolis, V, 1, 2. Cur ad turbas per parabolas concionaretur, IX, 26, 2; 83, 2; 209, 1; X, 195, 2; 494, 2. Cur Dominus in parabolis ad turbas et Pharisaeos loqueretur, XV, 320, 2 et seqq. Cur iis obscuris et ambiguis utatur Christus coram Scribis, 321, 2 et seq. Ejus facta fuere parabola, 321, 1 (Vide PARABOLA). Quomodo dicatur verbum opportunum, V, 467, 2: *Latatur homo in sententia oris sui, et sermo opportunus est optimus. Fuit forma concionatorum*, 293, 1.

^{Tertio.} Christi doctrinae veritas et efficacia.

Christus veritas est, XII, 415, 1, 2. Veritas est et veraces amat, IX, 230, 2; XVI, 540, 2 et seqq.: *Dicit ei Jesus: Ego sum via, et veritas et vita. Ejus sapientia*, IX, 659, 1, 2; 660, 1. Ipse solus plenam sapientiam in mundum tulit, 658, 2 (Vide supra DE SCIENTIA ET SAPIENTIA ANIMAE CHRISTI). Christus ita loquebatur exterius, ut interius corda moveret, XVI, 279, 2: *Et dixerunt ad invicem: Vixit cor nostrum ardens erat in nobis dum egressetur in via, et aperiret nobis Scripturas? Ejus verba vita sunt*, XVI, 411, 2; 412, 1: *Verba vero ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt*; XVIII, 362, 2. Verba ejus habebant vitam aeternam, XVI, 412, 2: *Respondit ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? verba vitae aeternae habes. Ejus praedicatio omnia crimina, passiones, et daemones et reprobos resecat*, XI, 581, 2 et seq. Omnis sermo ejus et doctrina viteque ejus mysteria, et sacramenta boni odoris sunt, XIII, 472, 2.

^{Quarto.} Quibus in locis, et quosnam docuerit. Ubique praedicavit regnum Dei, V, 44, 2 et seq.: *Sapientia foris praedicat, in plateis dat vocem suam. In capis barbararum clamitat, in fortibus portarum foris profert verba sua. Oblibat omnes locos Galilaeae*, XVI, 417, 1. Etiam in pagis docuit et beneficiis, XV, 232, 1: *Et circumibat Jesus omnes civitates et castella, docens in synagogis eorum, et praedicans Evangelium regni, et curans omnem languorem et omnem infirmitatem. Semper pedes pro oppida evangelizavit*, XVII, 365, 2. In templo hierosolymitano docuit et fecit miracula, XIV, 587, 4.

Evangelizavit tam Israelitis quam Judaeis, XIII, 293, 2. Quomodo promissus tantum Judaeis, praedicavit etiam Sidonis et Tyris, XIV, 453, 2: *Et edificavit Tyrus munitionem suam, et coarcevit argentum quasi humum, et aurum ut lutum placentium. Ecce Dominus possidebit eam et percussit in mari fortitudinem ejus. Evangelizavit pauperibus, quibus et cur*, XI, 716, 1. Evangelizans tum per se, tum per Apostolos, leoni comparatur, XIII, 637, 2: *Post Dominam ambulabunt, quasi leo rugiet.*

^{Quinto.} Zelus et libertas Christi in docendo. Christi indefessus praedicandi studium, XV, 133, 2. Zelus ejus in discipulis instruendis, XVI, 320, 1: *Conversus autem Jesus, et videns eos ruentes se, dicit eis: Quid quaeritis? Qui dixerunt ei: Rabbi... ubi habitas? Dixit eis: Venite, et videte. Venerunt et viderunt ubi maneret, et apud eum manserunt die illo. Diem dabat praedicationi, noctem orationi*, 259, 2: *Erat autem discus docens in templo, non tibus vero exiens morabatur in monte, qui vocatur Oliveti. Libere veritatem praedicavit*, XV, 301, 1. Ubique praedicationem veritatis captivum, etiam si ciberi propterea Scribas sibi mortem machinatos, tibi. In praedicando regno Dei et salute nulla est perturbatus injuria vel calumnia Scriba-

rum, nec ulli cessit, XII, 445, 2: *Ecce ipsi dicunt ad me: Ubi est verbum Domini? veniat. Et ego non sum turbatus, te pastorem sequens. Quomodo stultis Pharisaeis subinde responderit*, VI, 299, 2. Quam acriter Pharisaeos increpaverit, XI, 260, 1. Illorum hypocrisim detexit, IX, 86, 1 (Vide PHARISAEI). Cur Judaeorum quaestio de sua potestate non responderit, XV, 469, 1.

^{Sexto.} Miraculis doctrinam confirmavit. Opera Christi mirabilia quae, Psalm. II, 160, 1. Quo fine miracula patretur, XV, 133, 2. E miraculis cognitum est esse Messias, 282, 1: *At illi Joannes per discipulos: Tu es qui venturus es, an altum expectamus? Et respondens Jesus ait illis: Euntes renuntiate Joanni quae audistis et vidistis: Caeci vident, claudi ambulat, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur. Miraculis evicit se esse Christum*, XVI, 384, 2 et seq.: *Ego autem habeo testimonium: nam Joannes Joanne. Opera enim, quae dedit Pater, ut perficiam ea; ipsa opera quae ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me. In suis miraculis, initio fidem non requisivit*, XV, 134, 2. Cur miracula sua taceri voluerit, 250, 2: *Tunc testifici oculis eorum dicens: Secundum formam vestram fiat vobis. Et aperit sicut oculi eorum, et comminatus est illi Jesus, dicens: Videte, ne quis sciat. Christus se maris et procellarum dominum ostendit*, XIV, 334, 1: *Haec dicit Dominus exercituum: Adhuc unum medicum est, et ego continuo vobis locum, et terram, et mare, et aridum. Christo quomodo conveniant verba S. Marci, cap. VI. Et non poterat ibi virtutem ullam facere, propter incredulitatem eorum*, Psalm. I, 262, 2.

Christus agros visitavit diligenter, Job, 310, 1: *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos, amici mei, quia manus Domini tetigit me. Quos sanabat, perfecte sanabat*, XVI, 129, 2. Ejus tactus omnes morbos sanabat, XV, 348, 2: *Et cum cognovissent eum viri loci illius, miserunt in universam regionem illam, et obtulerunt ei omnes male habentes, et rogabant eum, ut vel fimbriam vestimenti ejus tangerent, et quicumque tetigerunt, salvi facti sunt. Curavit sex caecos*, 458, 2. (Vos corporaliter sanavit, etiam spiritualiter sanavit, 239, 1: *Et videns Jesum fidem illorum, dicit paralytico: Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua (Vide MIRACULA, et supra VIA PUBLICA JESU CHRISTI).*

ARTICULUS SEPTIUS.

JESUS CHRISTUS OMNIUM VIRTUTUM EXEMPLAR.

¹ *Christus nobis est exemplar omnium virtutum in omni vita sua*, I, 653, 2: *Inspice, et facti secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est. Est speculum morum et sanctitatis*, XVI, 436, 2: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vite. Ejus vita tota est speculum morum*, XVIII, 437, 1: *Nos vero omnes, revelata*

facie, gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu. Christus habet sex radios, id est sex virtutes, II, 333, 1. Est via, veritas et vita. XVI, 303, 2; 540, 2 et seq. *Dicit et Jesus: Ego sum via, et veritas, et vita; 610, 1; Ego in hoc natus sum, et ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati; omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Nobis praeit in viam justitiae, doctrina, exemplo et gratia praevieniente, IX, 152, 1; Sapientia filius vitam inspirat, et suscipit inquirentes se. et praebit in via justitiae. Est via et vita, ibid. Viam in caelum suo nobis exemplo praevit, V, 225, 1.*

Fecit primo, deinde docuit, et opere primum praestitit quam alios verbo instruxit. XV, 158, 1, 2: *Qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno caelorum; XVII, 46, 1, 2; Primum quidem sermonem fecit, et Theophile, qua caput Jesu facere et docere; XX, 82, 1; Estote autem factores verbi, non auditores tantum. Ejus virtutes nobis sunt imitanda, IX, 396, 2. Verbo et exemplo virtutum auctoravit, VI, 530, 2.*

Christi vita qualis, Psalm. I, 25, 1. Qualis ejus cursus fuerit, XVIII, 333, 1: *Sto currite ut comprehendatis. Ejus vita lucerna fuit, XIV, 283, 2. Christi virtutum fragrantia, Psalm. I, 296, 1, 2; Myrrha et gulla, et casia a vestimentis suis, a domibus eburneis. Ejus vita et doctrina fuit portentum portentorum, XI, 220, 1. Cur tamen vitam regni comminaret, non austeram, XV, 289, 2: *Venit filius hominis manducans et bibens, et dicitur: Ecce homo vorax et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus. Omnia ejus dicta factaque non sunt conscripta, XVII, 374, 1; Operet suscipere infirmos, ac meminisse verbi Domini Jesu, quoniam ipse dixit: Beatus est magis dare, quam accipere.**

Religio Christi et zelus ejus pro honore Dei. Quomodo Deum Patrem et sanctum Spiritum qua homo glorificat, X, 422, 1. Quomodo Patrem glorificavit, XVI, 591, 2: *Sublevalis oculis in caelum, dixit: Pater, venit hora, clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te. Frequenter oravit cum lacrymis, XIX, 394, 2: *Qui in diebus carnis suae, precibus supplicantesque ad eum, qui possit illum salvum facere, morie, cum clamore valido et lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia. Christus nos docuit exemplo suo, clauso ostio, Patrem orare, Psalm. I, 306, 2: *Vacate, et videte quoniam ego sum Deus. Orans pro nobis in cruce exauditus est, X, 226, 1; Oratio humiliantis non consolabitur, et donec propinquet non consolabitur, non discedet donec Altissimus aspiciat. Gratularum actione benedictionem mensae inchoare solebat, XIX, 227, 2.***

Zelus ejus pro honore Dei, XV, 464, 1: *Et intravit Jesus in templum Dei, et eiciebat omnes vendentes et ementes in templo, et dicit eis:*

*Scriptum est: Domus mea, domus orationis vocabitur; vos autem fecistis illam speluncam latronum. Ejus amor erga Patrem, XXI, 78, 2. Diligit Deum ex puro corde, XX, 583, 1. In quo honorem Deo Patri detulerit, XVI, 453, 1: *Ego demonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, et vos inhonorastis me; XVIII, 245, 1; Solum sapienti Deo, per Jesum Christum, cui honor et gloria in saecula saeculorum. Christi injuriae aliquae peculiariter ad Patrem pertinebant, Psalm. I, 445, 1: *Quoniam zelus domus tua comedit me, et opprobria approbantium tibi ceciderunt super me, Patri, Ecclesiae, angelis, et toti orbi honori est et decori, XIV, 351, 2.***

Christi humilitas, V, 210, 1; XV, 337, 2; XVII, 366, 2. Ejus adventus docuit humilitatem, XIV, 389, 2. Ejus initia exilia et parva fuerunt, 404, 1. Ejus immensa est in omnibus actionibus humilitas, XV, 231, 2; 453, 1: *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, et dare animam suam redemptionem pro multis. Ejus propria virtus est humilitas, IX, 315, 1; XV, 295, 1, 2: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Ejus in vita obscuritas et humilitas, XI, 624, 1; *Et ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut radix de terra siliens. Est velut virgultum, ibid. Conferitur cum verme, XII, 525, 2. Saeculo huic fuit contemptus, XIX, 373, 2. Cur a Gentilibus et Judaeis sperneretur, XVI, 577, 1 et seq. Honores fugit, XI, 292, 2. Miri se in Eucharistia humiliter, VI, 179, 1. Ejus modestia in omnibus actionibus, XX, 324, 2. Ubique humilitatem cum majestate copulavit, XVI, 66, 2. Infirmis suis humanitatis ubique inculcavit, dum vixit, VI, 255, 1. Est nobis speculum humilitatis, XIX, 227, 1 et seq. *Hoc sentite in vobis, quod et in Christo Jesu, qui cum in forma Dei esset, et semetipsum cesinavit, formam servi accepit, et habitum inventus ut homo. Humilitas est primum, medium et ultimum in schola Christi, 26, 2 et seq.; *Humilitavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. In ejus schola discuntur humilitas et charitas, IX, 124, 2. Est excitamentum humilitatis et spei, XI, 374, 2. In celo est primum, quia in terra novissimum, XV, 451, 1 (Vide HUMILITAS).*****

Christi mansuetudo et lenitas, IX, 423, 1; XV, 302, 2: *Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus, in quo complacuit animae meae. Ponam spiritum meum super eum, et iudicium Gentibus profert. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem ejus. Arundinem quassatam non confringet, et linum fumigans non extinguit; XIX, 296, 2. Cur comparatur aquis Siloe, XI, 215, 2: *Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloe quae vadunt cum silentio, et sic propter hoc ecce Dominus adducet super eos aquas fluminis fortis et nullas, XVI, 460, 2. Ejus silentium et lenitas, XI, 215, 2; XVI, 460, 2. Ejus mansue-**

tudo in sufferendis Scribis, discipulis, turbis et injuriis, XV, 295, 1, 2: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde. Ejus in injuriis patientia, VI, 273, 1. Vocatus fuit a Judaeis Beelzebub, 271, 1 et seq. Christus amat mites et mansuetos, XXI, 124, 2. Per mansuetudinem habitat in mentibus nostris, V, 517, 1 (Vide MANSUETUDO).*

Christi obedientia, V, 474, 1. Fuit vir voluntatis divinae, XI, 566, 2: *Vocans ab oriente avem, et de terra longinqua virum voluntatis meae, et locutus sum, et adducam illum; creavi, et faciam illum. Patri potius voluit obsequi quam matri, XV, 316, 2. Quomodo didicerit obedientiam, XIX, 396, 2: *Et quidem cum esset Filius Dei, dicit ex his quae passus est obedientiam. Ejus obedientia usque ad mortem, XVI, 503, 1. Provocat nos ad obedientiam, XI, 374, 2.**

Christi castitas. Flos campi est et filium convallium, ipse pascit et pascitur inter lilia, id est inter animas puras et castas, VII, 596, 2. Raro seorsum cum muliere loquebatur, XVI, 363, 2: *Et continuo venerunt discipuli ejus; et mirabantur quia cum muliere loquebatur. Cur vivens circumdederit, XVIII, 328, 2. Virgines amat, 318, 2 (Vide CASTITAS, VIRGINITAS).*

Christi mortificatio. Christus omnem voluptatem sprevit, XI, 205, 1, 2: *Dulciter et mel comedit, ut sciat reprobare malum, et eligere bonum. Saepe flevit, Job, 364, 2. Ejus frugalitas, XVI, 185, 1; *Martha, Martha, sollicita es, et turbaris erga plurima; porro unum est necessarium. An in vita comederit carnes, XIII, 229, 2. Christo convenit jejunare et cilicio uti, prout est in membris suis, Psalm. I, 215, 2. Docuit vita sua in persecutione et passione silam esse felicitatem, XX, 14, 2: *Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationibus variis incidideritis. In tribulatione et mortificatione ei conformamur, XVIII, 441, 2: *Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu manifestetur in corporibus nostris. Affectum erga parentes et affines moderandum exemplo suo docuit, XII, 835, 1, 2.****

Christi paupertas, XV, 397, 2: *Vade ad mare, et mitte hancum; et sum piscem qui primus ascenderit, tolle, et aperto ore ejus, inventis staterem; illum sumens, da eis pro me et te; XVII, 135, 1; XVIII, 470, 2 et seq.: *Scitis enim gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis. Christus quomodo fuerit pauper, Psalm. I, 266, 1. Unicam tantum externam unicum habuit, XV, 262, 2: *Noctis possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris; non peram in via, neque duas tunicas, neque calcem, neque virgam. Pecuniam non habuit, sed Judas habebat pro eo, 261, 1. Habuit bona in communi, 231, 1. Tectum vel hospitium sibi proprium non habuit, 230, 1: *Et dicit et Jesus: *Vulpes foveas habent, et volucres caeli nidos, Filius*****

*autem hominis non habet ubi caput reclinat. Habuit in suo comitatu mulieres quibus alebatur, XV, 261, 1. Fuit viator et hospes in terra, XII, 121, 2: *Esperatio Israel, salvator ejus in tempore tribulationis, quare colonus futurus es in terra, et quasi viator declinans ad manducandum. Ipsius argentis questus, VIII, 103, 1: *Vox dicitur mei pulsantis: *Aperi mihi, soror mea, quia caput meum plenum est rore, et circumi mei guttus noctium. Cur dum viveret, manibus operatus est, XII, 618, 2. Eum orbi toto nudavit Pater in praesepe et in cruce, XI, 619, 1. Christus quando dicitur inops, mendicus et compunctus corde, Psalm. II, 248, 1: *Persecutus est hominem inopem et mendicam, et compunctum corde mortificare. In pauperibus est adhuc velut mendicus, XX, 578, 2. Paupertatem honoravit, et in se quasi deificavit, V, 439, 1. Paupertatem evangelicam est amplectus, et cum Christianis secundam ut consilium sanxit et proposuit, V, 439, 1; X, 342, 1, 2. Cur paupertatem sit professus, XVI, 505, 2 et seq. An fecerit votum paupertatis, XVII, 142, 2. Cur apud gazophylacium Judaeorum avoritans coarguit, XVI, 440. Christi paupertas et avari antithesis, VII, 121, 2 (Vide PAUPERITAS).*****

Christus est pater pauperum, hinc qui eos opprimunt, Christum quodammodo vicissim, X, 208, 1. Est pauperum et pusillorum vindex, VI, 190, 2: *Ne attingas parvulorum lacrimas, et agrum pusillorum non intingas: propinquus enim illorum fortis est, et ipse judicabit contra te causam illorum. Item pauperum est propinquus, frater, consanguineus, ibid. Sibi reputat factum quod pauperi impendit, IX, 140, 1: *Non prospector est ejus qui reddit gratiam. Et datur quod ejus discipulo et iusto, 369, 1: *Bene fac iusto, et inventes retributionem magnam: et si non ab ipso, certe a Domino (Vide BENEVOLENTIA).***

ARTICULUS SEPTIMUS.

CHRISTUS, SUORUM PASTOR, CONSOLATOR ET DEFENSOR.

Christus est verus pastor filiorum omnium, XII, 760, 2: *Et servus meus David super eos, et pastor unus erit omnium eorum; XIV, 243, 2; XX, 309, 1: *Conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum. Christus est bonus pastor, XIV, 496, 2; XVI, 472, 1, 2: *Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis. Ejus vila est idea veri pastoris, XVI, 649, 1. Est pastor bonus ovem errantem reducere et gaudet titulo pastoris, 63, 2; 203, 2 et seq.: *Quis ex vobis homo, qui habet centum oves; et si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam quae perdidit, donec inveniat eam, 472, 1, 2 et seq. Depingitur a praeis instar pastoribus humeris gestandis, XI, 497, 1: *Sicut pastor prorem suam pascat; in brachio suo congregabit*****

agnos, et in sinu suo levabit, status ipse portabilis. Quomodo se dicat ostium ovilis, XVI, 468, 2: Amen, amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit altitudo, ille fur est et lairo; 474, 1, 2: Ego sum ostium. Per me si quis introierit, salvabitur; et ingredietur, et egredietur, et pascua inveniet. Cognoscit oves suas et ipse illas, 474, 2: Ego sum pastor bonus, et cognosco oves meas, et cognoscunt me mea. Et vitam aeternam dat eis, 478, 2: Oves meae vocem meam audiunt, et ego cognosco eas, et sequuntur me: et ego vitam aeternam do eis; et non peribunt in aeternum (Vide supra, cap. IV, art. III, VARIA CHRISTI NOMINA).

2. **Christus suorum consolator et defensor.** Ejus propensio ad miserandum et auxiliandum, XIX, 377, 2: In eo enim, in quo passus est ipse et tentatus, potens est et eis qui tentantur aversari; 390, 2: Non enim habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Christus est nobis Noe, id est, consolator tripliciter, XI, 486, 1, in *Argum.* Consolatur desolatos et derelictos, XVI, 64, 1; 72, 1: Et ecce homo erat in Jerusalem, cui nomen Simeon, et homo iste justus et timoratus, expectans consolationem Israel, et Spiritus sanctus erat in eo. Christus est pulvinar laborantium, I, 285, 1: Cumque venisset ad quemdam locum (Jacob), et vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui jacebant, et supponens capiti suo, dormivit in eodem loco. Athletas suos consolatur et roborat, XVIII, 334, 2; 421, 1, 2: Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ut possimus et ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. Refrigerium est omnibus ad se confugientibus, IX, 642, 1. Suis offert ingens gaudium ex pace conscientiae, XI, 447, 1 (Vide CONSOLATIO).

Christus est brachium Domini qui per eum peculiariter afflictis populi sui robur succurrit, XI, 424, 1: XVI, 40, 2. Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mentis cordis sui, 515, 2. Ejus vis major quam omnium tentantium, XX, 589, 1, 2 et seqq.: Vos ex Deo estis, filii, et visitatis eum, quoniam major est qui in vobis est, quam qui in mundo. Suos defendit contra duros et superbos, XI, 260, 1: Judicabit in justitia pauperes, et arguet in aequitate pro mansuetis terra. Ipse murus et antemurale nostrum, XI, 374, 1: Urbs fortitudinis nostrae Sion salvator, ponetur in eo murus et antemurale. Quibus modis murus sit, ibid., et 2.

ARTICULUS OCTAVUS.

CHRISTUS JUDEX ET MERCES.

I. **CHRISTUS JUDEX.** — 1. Christus habet potestatem judicariam. Judicaria potestas ei propria est, IX, 394, 1. Habebat potestatem judicariam,

sed ea non est usus nisi tempore et loco, XVI, 168, 2. Quia se humiliavit, accepta a Deo potestatem judicariam, 381, 1: Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio habere vitam in semetipso. Et potestatem dedit ei judicium facere, quia Filius hominis est. Quomodo vocetur et sit iudex vivorum et mortuorum, XVI, 379, 2: Neque enim Pater judicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio; XVII, 242, 1, 2: Qui (Christus) constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum, XIX, 133, 2. Qui sunt vivi illi quos Christus dicitur iudicaturus, ibid.: Et mortui qui in Christo sunt, resurgent primi; deinde nos, qui vivimus, qui relinquitur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera. Quo sensu non iudicet quemquam, XVI, 345, 2: Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus propter ipsum; 437, 1, 2: Ego non iudico quemquam. Quomodo in die iudicii potestatem iudicandae et regnandae accipiet, XIII, 96, 1: Aspiciebam ergo in visione noctis, et ecce cum nubibus caeli quisi Filius hominis veniebat, et usque ad Antiquum diem pervenit, et in conspectu ejus obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem, et honorem, et regnum.

2. **Christus est iudex justus.** Quomodo faciat justitiam et iudicium, XII, 183, 2: Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et suscitabo David germen justum, et regnabit rex, et sapiens erit, et faciet iudicium et justitiam in terra... Et hoc est nomen quod vocabunt eum: Dominus justus noster. Non est acceptor personarum, XI, 646, 1; 657, 1. Iudicabit in iustitia pauperes, 259, 2; 260, 1. Quomodo non secundum visionem oculorum iudicabit, 259, 2: Non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet; sed iudicabit in iustitia pauperes, et arguet in aequitate pro mansuetis terra. Est omnium cogitationum censor et iudex, XIX, 389, 1: Vicius est enim sermo Dei, et effraex, et penetrabilior omni gladio accipiti, et perstringens usque ad divisionem animae ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, et discretor cogitationum et intensionum cordis. Ejus oculus omnia videt, 390, 1. Christi iudicium reclusissimum per virgam ferream significatur, Psalm. I, 17, 1: Reges eos in virga ferrea. An ipse crucifixus appareat animae cuique in morte iudex, XIV, 510, 2: Et aspiciet ad me quem confiterentur. An per se peragat particulare iudicium, XVII, 185, 1; 242, 1, 2.

3. **Quando et quomodo ad iudicium ultimum veniet.** Quomodo peregre profectus dici possit, XV, 529, 1; 630, 2. Quando venturus sit ad iudicium, nocte an mane, 526, 2: Media autem nocte, clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite obviam ei. Media nocte venit ad iudicium, I, 520, 1: Haec dicit Dominus: Media nocte egredietur in Aegyptum, et morietur omne primogenitum in terra Aegyptiorum.

Ejus venientis ad iudicium terror et majestas, XI, 585, 4; XIII, 95, 2; 96, 1; XIV, 589, 2: Ecce venit, dicit Dominus exercituum, et quis poterit cogitare diem adventus ejus, et quis stabit ad videndum eum? XIX, 156, 1; XX, 678, 2: Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis, facere iudicium contra omnes, et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum. Ejus lux et gloria in die iudicii, XIII, 510, 2. Maxime in die iudicii erit sol justitiae ob septem azalogias, XIV, 606, 2; 607, 1. Veniet ad iudicium instar fulguris, XV, 510, 2: Sicut enim fulgur exiit ab oriente, et parit usque in occidentem; ita erit et adventus Filii hominis; XVI, 236, 1: Nam sicut fulgur coruscans de sub caelo... fulget, ita erit Filius hominis in die sua. Ejus cum fulgure sex analogie, XV, 510, 2: Haec ostendit mihi Dominus Deus, et ecce vocabat iudicium ad ignem Dominus Deus, et devorabat abyssum multam, et comedit simul partem. Comparat se aquila, XV, 510, 2. Item cadaveri et corpori rediivo, 511, 1. Cur in nubibus caeli venturus sit, et in gloria et majestate magna, 515, 2: Et videbitur Filius hominis venientem in nubibus caeli. Veniet ad iudicium cum omnibus sanctis et angelis, XIV, 532, 2: Et veniet Dominus Deus meus, omnesque sancti cum eo. Descendet ad iudicium in aeren valli Josephat incumbentem et vicinum, XIII, 516, 1: Ecce in diebus illis, et in tempore illo... congregabo omnes gentes, et deducam eas in valem Josephat, et disceptabo cum eis ibi.

4. **Quomodo mundum et impios iudicaturus est Christus.** Iudicaturus sedebit in nube, IX, 623, 1: Ego in altissimis habitavi, et thronus meus in columna nubis. Ejus iudicantis majestas in quo sita sit, XV, 533, 2: Cum autem venerit Filius hominis in majestate sua, et omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis suae. Eum cetera zona cingent iustitia et fides, XI, 260, 1, 2: Et erit iustitia cingulum lumborum ejus, et fides cinctorium renium ejus. Eum decet gladius, ibid., 2. In eo ad iudicium veniente, videbuntur crucifixionis insignis et vulnera, XXI, 24, 1. Et tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interfecit spiritu oris sui, et destruet illustratione adventus sui. In die iudicii quomodo eum visuri sint Judaei et pontifices qui eum damnarunt, XV, 585, 2: Verumtamen dico vobis: Amodo videbitis Filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei, et venientem in nubibus caeli.

Ejus disceptatio cum impiis in die iudicii, XIII, 516, 2 et seqq. Ejus exprobratio ad impios, XV, 515, 1, 2. Terribilem vultum tunc ostendit reprobus, 528, 1: At ille respondens, ait: Amen dico vobis,

necebo vos. Quomodo reprobus sua tunc beneficia, quibus abusi sunt, exprobraturus sit, XV, 537, 2; 538, 2: Tum dicit et his qui a sinistris erunt: Discedite a me, maledicti, in ignem aeternum qui paratus est diabolo et angelis ejus. Esuriet enim et non deditis mihi manducare, etc. Cum iudicabit, duas ob causas erit omnibus admirationi, XIX, 146, 1: In revelatione Domini Jesu de caelo cum angelis virtutis ejus, in flamma ignis dantis vindictam iis qui non nocuerunt Deum, et qui non obedierunt Evangelio Domini nostri Jesu Christi. Qui panas dabunt in interitu aeternos a facie Domini, et a gloria virtutis ejus, cum venerit glorificari in sanctis, et admirabilis fieri in omnibus qui crederunt. Ejus in die iudicii majestas et ira in impios, XIV, 379, 1: Sileat omnis caro a facie Domini, quia consurrexit de habitaculo sancto suo. Ejus iudicantis in eodem furor et indignatio, XIII, 523, 2: Dominus de Sion rugiet, et de Jerusalem dabit vocem suam; et movebuntur caeli a terra. Ejus ira in die iudicii quam sit atrox futura, V, 498, 2: Indignatio regis, nuntiis mortis. Erit in iudicio impiis ut leo, piis ut ros lenis, VI, 17, 2: Sicut fremitus leonis, ita et regis ira; et sicut ros super herbam, ita et hilaritas ejus. Utroque suo adventu pius ab injuria vindicabit, et impios condemnabit, XIX, 466, 2. Christi in ultimo adventu omnis creatura exultabit, Psalm. II, 152, 3, 153, 1, 2: Latentur caeli et exultet terra; commoveatur mare et plenitudo ejus; gaudebunt campi, et omnia quae in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna sylvarum a facie Domini, quia venit, quoniam venit iudicare terram (Vide Iunctum EXTREMUM).

II. **CHRISTUS MERCES NOSTRA.** — Christus est merces nostra, I, 404, 2. Quomodo servos suos in caelo honoret, XVI, 177, 2 et seqq.: Beati sunt servi illi, quos cum venerit dominus, invenerit vigilantes; amen dico vobis, quod praeinget se, et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis. Est fidelibus perenne pabulum et gaudium, XV, 475, 1. Ejus humanitas est caeli lucerna, XXI, 401, 2: Et civitas non eget solo, neque luna: nam claritas Dei illuminavit eam. Est templum beatorum, 401, 1, 2: Et templum non vidi in ea: Dominus enim Deus omnipotens templum illius est et Agnus. Post Christum sunt sancti cuncti consummati et perfecti in gloria, XIX, 507, 2. Accessit ad Sion montem, et civitatem Dei vivens, Jerusalem caelestem, et millorum millium angelorum frequentiam, et Ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in caelis, et iudicem omnium Deum, et spiritus iustorum perfectorum (Vide BEATI, BEATITUDO COELESTIS, CORLEM, GLORIA COELESTIS, SANCTI).

CAPUT NONUM.

QUIDAM IN SCRIPTURA JESUS CHRISTUS COMPARETUR.

N. B. hic non repetuntur quae, jam in variis articulis, suum quemque locum obtinuerunt.

1° Ipse est Azarias, id est adjutor Dei, IV, 290, 1. Est velut citharædas, X, 434, 2. Quomodo citharædas in vita sua fuerit, XXI, 129, 2. Illi assimilatur vir vestitus lineis, XII, 563, 2. Quomodo in Lazaro adumbretur, XVI, 226, 2. Cur S. Joanni Evangelistae vestitus apparuerit, XXI, 29, 1. Et cur tunica hyacinthina, 30, 1. Ejus aurea zona et cinctio ad mamillas quid denotet, 32, 2 et seqq. Cur dicatur sessor equi albi Joanni visi, 138, 1; 140, 1. Albo insidere equo visus est Joanni, Antichristum debellaturus, 338, 4. An verita futurum, *ibid.*, 2. An denotetur per angelum habentem thurribulum, 188, 1. An sit angelus descendens de caelo amictus nube, et iridem in capite habens, 213, 2. Quomodo vocetur Michael pugnans cum dracone, 246, 1. Quomodo habeat cornua septem, et quid illa significent, 125, 1. An per quatuor Joannis animalia designetur, 107, 1; 108, 1. Est clavis et claviger, 71, 1. Quatuor ejus formae comparantur faciebz quatuor Cherubim Ezechielis, XIX, 26, 2; 108, 1. Quomodo in porta templi stare allegorice intelligitur, XII, 783, 1; 793, 1.

2° Turturi comparatur, VII, 514, 1. Est quasi serpens alatus, XI, 295, 2. Est velut phoenix, XI, 637, 2; XIII, 268, 2. Piscis est, XII, 852, 1. Vocatur piscis, XV, 132, 2. Symbolice per piscom assum denotatur, XVI, 282, 1. Interdum a Patribus piscis nomine graece dicitur, XII, 346, 2. Allegorice est bos, XII, 578, 1. Cur dicatur vitulum, *Psalm.* I, 164, 2. Denotatur per vitulum saginatum, XVI, 211, 2. Vermis quomodo dicatur Vetus Testamentum corrodens, XIV, 59, 2. Est aquila, coluber, navis, VI, 453, 1. Earum viae ei adaptantur, 453, 2 et seq. Est aquila septem de causis, II, 517, 1. Per formicam, leporem, locustam, stellionem denotatur, VI, 465, 1. Item per leonem, gallum, arietem, 472, 1. Quomodo est monoceros, II, 325, 2. Christus leo praestat carbero infernali, VII, 311, 2. Est caprea et hinnulus, quo sensu, VII, 573, 1. Salit in montibus tripliciter, *ibid.*, 2 et seq. Salit in omnes animae potestas, 572, 2. Est symbolice cervus gratiarum, V, 448, 2.

3° Quomodo vocetur planta, XII, 744, 2. Ipse dici potest germen quadrupliciter, *ibid.* Est velut granum frumenti cadens in terram, XVI, 508, 2. Est similis grano sinapis, XVIII, 363, 1. Christus quomodo dici possit arbor, *Psalm.* I, 42, 1, 2. Est arbor vite, XVI, 49, 2. Ipse est lignum vite, V, 91, 2. Quomodo dicatur lignum vite, XXI, 407, 2. Est fructus omni auro et lapide pretiosior, V, 219, 1. Comparat se viti qua homo, et quare, XVI, 555, 2; 557, 2. Cur dicatur vitis vera, 556, 1. Est velut uva, IX, 648, 2. Ficui comparatur, VII, 585, 1.

Item pomu, 552, 2. Christus est rosa, X, 539, 1, 9. Est myrrha multis de causis, VII, 537, 1, 2.

4° Fons est, V, 141, 2. Est nardus, et quare, VII, 525, 2. Electro et igni comparatur, XII, 509, 1. Est noster adamas, XII, 523, 1, 2; XIII, 614, 1. Saphiro assimilatur, XXI, 386, 1. Hujus natura et secundum deitatem applicatur, *ibid.* Est margarita pretiosissima, 399, 1 et seqq. An intelligatur per librum signatum septem sigillis, 118, 2. Cur monti assimilatur, XII, 783, 1; 792, 1; 819, 1. Allegorice nobis est Ariel, id est mons, leo, lux, aries Dei, factusque pro nobis maledictum, 826, 2. Cur sit turris gregis nebulosa, XIV, 100, 4, 2. Austro caelido et fervido comparatur, XIII, 466, 1; 502, 1. Quomodo sit tonitru, XII, 488, 4, 2. Lunc assimilatur, X, 30, 1. Varias partes templi ab Ezechiele descripti, ei a S. Gregorio adaptantur, XII, 792, 1; 793, 1 et seq.

JESUS, filius Josedech, Jesus tres celebres in Veteri Testamento faere. IX, 20, 2. (*Vide Josue*). Jesus Ius Josedech, pontifex, quando floruerit, *ibid.* Jesus filius Josedech visit cum populo e captivitate Babylonia rediret, XIV, 380, 1. Fuit Jesus pontifex tum nomine, tum officio typus Christi *Jeus*, 319, 2; 380, 1, 2, 388, 1; 399, 2. Populi e Babylone in Jerusalem reditus dux fuit in Ecclesiasticis, IV, 212, 1. Consistit reus coram S. Michael, accusante Satana, XIV, 380, 2. Cur Satan stet a dextris ejus, 381, 1. Quod ejus fuerit peccatum, cuius eum Satan accusat, 382, 2. Ejus filii alienigenas duxerunt uxores, non autem ipse, nec metricum, 383, 1. Cur ei Satan adversatus, *ibid.* Ejus partes Deus defendit, *ibid.* Cur dicatur terris erutus de igne, 384, 1, 2. Quae ejus vestes sortidas, *ibid.* His ipse indutus representat Christum carne humana vestitum, 385, 1. Cur ab angelo opem exposcat, 385, 2. Mutatoris et cidari induitur, *ibid.* Elicuit actum contritionis de peccato suo, 386, 1. Est cum sociis vir portenti quintupliciter, 387, 2. Ei revelatus est Christi ortus, 389, 2. Ejus corona e donariis Judaeorum efformata qualis fuerit, 432, 1, 2. Representat regnum Christi, 433, 1. Jesus et Zorobabel cur vocentur filii olei, 410, 2 et seq. Cherubim templi comparantur, 411, 1.

JESUS filius Sirach senior. Sirach senior genuit Jesum Sirachidem qui composuit *Ecclesiasticum*, X, 18, 2. Sirach duplex, avus et nepos. Jesus filius Sirach senior, est alius a Jesu filio Josedech, 20, 2. Item a Ben-Sira, 21, 1. Fuit de stirpe sacerdotali, 20, 2. Non fuit Eleazari pontificis nepos, 20, 1; X, 548, 2. Quando vixerit et quot annis ante Christum, IX, 19, 1, 2. Floruit sub Ptolemaeo Philadelpho, X, 533, 1; 548, 2. Praecessit multis annis Simonem II pontificem, X, 533, 2. Fuit Hierosolymita, IX, 17, 2. An fuerit ex septuaginta interpretibus SS. Scripturae, 19, 2; X, 95, 1. Fuit praecoci ingenio, 20, 1. Per varias regiones est peregrinatus, multa vidit et audivit, et saepe pericu-

tum adit, 19, 1; X, 199, 2. Fuit vir magnus et sapiens et Propheta, 19, 1. Per varias tribulationes fuit a Deo probatus, 20, 2. Fuit in Aegypto captivus, IX, 21, 2. Fuit vir probus et figura Christi, *ibid.*

Jesus filius Sirach senior fuit auctor libri *Ecclesiastici*, X, 17, 2 et seqq.; XIV, 319, 1. Quando librum suum scripserit, X, 533, 2; 548, 2. Per omnia Salomonem est imitatus, IX, 39, 1. Multa ex eo de promptis et suis addidit, 18, 1. Optimus ethices supernaturalis est magister, 6, 1. Priscam ethicam de novo ovulgavit, X, 548, 2. Scripsit sua ex illustratione divina, 549, 2. Sequitur Septuaginta interpretes, X, 166, 1. Humiliter de se sentit, scripsit post omnes scriptores hagiographos, 178, 2; 179, 1. Se racematori et spicilego comparat, *ibid.* Prophetat de Christo, ejusque tempore, 230, 1, 2. Raudet comparationibus, 529, 1. Librum suum benedictione concludit, 546, 1, 2. An scripserit finem capituli, 548, 1. Israeli bene precatur, *ibid.* Sirachis oratio, IX, 594, 1, 2; X, 550, 1, 2 et seqq. Ejus hymnus continet gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, X, 551, 1. A Deo periculis ereptus agit ei gratias, *ibid.*, 2; 552, 1. Quae haec pericula fuerunt, 552, 1. Falso apud Ptolemaeum accusatus, Dei ope accusantes vicit, *ibid.*, 2. Suos in Aegyptum ducentes monuit ut in paterna lege constanter persisterent, *ibid.* Censendus est martyr, *ibid.*, 2. Quibus hostibus et tribulationibus sit liberatus, *ibid.* An flammis et rogo a Deo sit ereptus, 553, 1. Domum sapientiae aperuisse videtur, 565, 1, 2; 566, 1. Post afflictionem in multa felicitate vixit, X, 567, 2. Quos ex sapientia collegit fructus, *ibid.* Jesus Sirachides senior genuit Sirach juniorem, cui moriens librum *Ecclesiasticum* consignavit, Sirach junior genuit Jesum juniorem, qui *Ecclesiasticum* ab avo compositum ex hebraeo in graecum idioma tradidit, IX, 18, 2; 19, 1.

JESUS filius Sirach junior quando vixerit, IX, 19, 2; 20, 1; 46, 1. *Ecclesiasticum* ab avo suo Jesu compositum in Aegypto reperit, IX, 42, 2. Eum ex hebraeo in graecum idioma transtulit, 19, 1. Non est auctor libri, sed tantum interpres, 20, 1, 2; 22, 1; 46, 2. Non scripsit duo ultima capita *Ecclesiastici*, X, 533, 1, 2. Tantum illum ex hebraeo in graecum transtulit, *ibid.* Digestis ejus sententias, et varie transcriptis, inde est tanta variatio in textu graeco, IX, 40, 2; 41, 1. Ipse quoque libro prologum addidit, 44, 1. Ejus versio magna habita fuit auctoritatis, 46, 2.

JESUS. Jesus, Anani filius, plebeius homo, quando clades praedixerit Judaeae, XVII, 7, 1.

JETHRO. Jethro an idem sit qui Hobab, II, 237, 1. Ejus posteritas, *ibid.* Fuit sacerdos idololatri, I, 445, 1. Habuit tria nomina, *ibid.*, et de consilio quod dedit Moysi, 894, 1. Jethro qua occasione sit factus proselytus, VI, 37, 2. Jethro

genitilis salvatus est in lege naturali, XVIII, 62, 1. JEZABEL. Jezabelis reginae iniquitas erga Naboth, et castigatio divina, XIV, 143, 1. Jezabel impia et typos avaritiae, III, 667, 1. Jezabel regina Dei cultores persecuta est, XXI, 52, 2. Jezabel vana animositas in morte, IV, 43, 1. Ejus etymon a stercore, *ibid.*

Quanam Jezabel ab episcopo Thyatirensi permissa, varia expositio, XXI, 57, 2. An sit ipsa synagoga Judaica, *ibid.* Fuit potens quaedam multi sectam Nicolitarum propagans, 58, 1.

JEZONIAS. Jezonias filius Saphan, sacerdos idololatra fuit, XII, 561, 1.

JEZRAHEL. Jezrahel vox quadruplex habet etymon, XIII, 287, 2. Hoc nomine cur dicatur decem tribus, 220, 2. Jezrahel urbs erat regalis, et metropolis decem tribuum, ejus situs, agri ejus fertilitas, 287, 2.

Jezrahel fuit primus Osee filius, XIII, 288, 1. Cur ita vocari puer hic jubetur, *ibid.*

Jezrahel allegorice est populus Dei, sive Ecclesia Christi, XIII, 301, 1. Dies Jezrahel quis dicatur, *ibid.*, et 2.

JEXEO. Jexeo haereticus quae esset haeresis, XX, 614, 2.

JOAB. Joab, acceptando duellum quod ejus militibus obtulit Abner, peccavit, III, 440, 2. Occidit Abner, ne David eum exercitui, loco suo, praeficeret, 444, 1. Pena quam idem meretur, *ibid.* Primus arcem Sion intravit per scalas, omnesque occidit, excepto Areuna, inde in principatu militum confirmatur, 450, 1. Magna in eo perita belli, 473, 2. Ejus modestia et fidelitas, 485, 2. Peccavit Absalomem occidendo, licet aliqui excusent, 510, 2. Erat Davidi suspectus, 514, 1, 2. Cur Amasam occiderit, Sirach junior genuit Jesum juniorem, qui *Ecclesiasticum* ab avo compositum ex hebraeo in graecum idioma tradidit, IX, 18, 2; 19, 1.

JOACHAZ rex Israel. Joachaz rex Israel, filius et successor Jehu, orans impetrat salutem Israeli dauidam, non suo sed filii tempore; ejus fortitudo, IV, 55, 1.

JOACHIM rex Juda. Joachaz, cognomento Solum, Josie filius quartogenitus ad regnum evectus saevire cepit, XII, 640, 2. Captus est in praefio ab Aegyptiis, *ibid.*

JOACHIM. Joachim idem est qui Heli; fuit sacer S. Josephi, XVI, 96, 1, 2.

JOACHIMUS (S.) pater beatae Mariae Virginis. S. Joachimi cum S. Anna gaudium in conjugio, V, 145, 1.

JOACHIMUS ABBAS. Joachimus abbas Floriacensis novo modo in Isaiam scripsit, XI, 100, 1. Multa praedixit, et de ejus vaticiniis iudicium et censura, *ibid.* Eius quales sint prophetae, XIII

152, 4. An vero fuerit Propheta, ejus errores et deliria, XXI, 12, 1; 283, 1. Ejus propheta de novo Ordine Jesu quomodo intelligenda, et cujus sit auctoritas, 72, 1.

JOACHIN. Joachin pro patre suo Joakin constitutus est rex Judææ a Nabuchodonosore, XIII, 8, 1, 2. Joachin rex quando et cur ab Evilmerodach exaltatus, XII, 631, 2. Ipse est in Babylone evectus in solum regni pro Evilmerodach, 629, 2. Joachin traductio in Babylonem non vocatur captivitas, sed transmigrationo, 477, 2.

JOAKIM. Joakim, ætate major natus, postponitur a populo fratri Joachaz in regno Judææ, IV, 86, 2. A Pharaone Necho rex tamen constituitur loco fratris Joachaz quem ille in Ægyptum duxerat, IV, 87, 1; XII, 170, 1. Illius injustitia et ambitio quadruplex, XII, 172, 1. Ejus scelera, IV, 87, 2. Differentia inter Joachim et Joachin, IV, 88, 2. Joakim oderat Jeremiam, XII, 257, 1. Ejus librum cultro concidit, 257, 2. Joakim a Chaldeis captus, solvitur, rursusque rebellans occiditur, IV, 197, 1; XII, 256, 2. Quot annis regavit, cum tyrannus fedus iniit, factus tyrannus, XII, 541, 1. Tot domus in vita sua parans, justice caruit sepulcro, 173, 2. Placuit privato et publico caruit post mortem, 175, 1, 2. Sepultura asini sepultus, XII, 175, 1, 2; XIII, 91, 1. Mortuus est Hierosolymæ occisus a latronibus ex parte exercitus Chaldaeorum, XII, 176, 1. Et insepultus in sterquilinum abjectus, ut a feris lanietur, *ibid.*, et 258, 2. Idque quia male tractavit Jeremiam, et ejuravit Dei cultum, *ibid.* Stigmata in honorem idolorum inventa in ejus cadavera, IV, 197, 1.

JOAKIM princeps sacerdotum. Joakim princeps sacerdotum in Jerusalem in captivitate relictus; ad eum missa pecunia a Babylone, XII, 429, 1.

JOAKIM filius Sela. Joakim filius Sela quare dicitur stitissio solum, X, 470, 1, 2.

JOANNA uxor Chuse. Joanna uxor Chuse venit ad ugendum Christum, XVI, 274, 1.

JOANNA regina. Joanna regina fundatrix Ordinis Annuntiationis beate Virginis, cum Christo a puero versata fuit, XII, 448, 1, 2.

JOANNES HYRCANUS. Joannes Hyrcanus auctor libri primi *Machabæorum*, IV, 403, 1; 486, 2. Fuit Propheta, 403, 2. Prefuit Israeli annis triginta et uno, pacemque cum vicinis coluit, 486, 2; 492, 2. Fuit filius Simonis Machabæi, quem proinde miris elogis exornat, 486, 2. Dux et Pontifex Israelis constituitur; Cendebæum cædit, 492, 1. Quam feliciter auspiciat sit suum principatum, *ibid.* Cur cognominatus sit Hyrcanus, *ibid.*, 2. Ejus gesta præclara, *ibid.*; 569, 1, 2. Joannes Hyrcanus non est dux quem promittit Daniel venturum, XIII, 126, 2.

JOANNES BAPTISTA (S.). I. EJUS CONCEPTIO ET NATIVITAS. — 1° Joannis clymon, XV, 133, 2. Quid sonet, 366, 1. Dicitur est a gratia et misericordia, quam accepit in visitatione beate Virginis,

XVI, 34, 1. Conceptus est vigesima quarta die septembris, 43, 2. Et cur in æquinoctio autumnali, 14, 1. Eum Christus suo adventu sanctificavit, et ab originali peccato expiavit, 27, 2; 30, 1. Ad eum potissimum salutatio beate Virginis dirigebatur, 29, 1. Exultans in utero fecit et matrem exultare, *ibid.* Subsiliit cum vero sensu et usu rationis, *ibid.*, 2. Sex menses tantum habuit infantia, XIV, 585, 1, 2. In utero matris pollebat usu rationis, XI, 204, 2; XVI, 30, 1. An in utero prophetari, XVI, 30, 1. Tunc accepit donum prophetiæ, et gratiam eximiam cum omnibus virtutibus infusus, *ibid.* In utero matris sanctificatus fuit, XIV, 585, 2. Eum Deipara salutans, Spiritu sancto replevit, XVIII, 43, 2. Repletus Spiritu sancto, eodem et matrem replevit, XVI, 30, 2. Suo saluti in utero suo martyrio preclusit, 31, 2.

2° Ejus nativitati Deipara adfuit, XVI, 33, 1. Jam natus patrem Spiritu sancto replevit, *ibid.* Cur ejus nativitas omnes in admirationem rapaverit, *ibid.*, 2. Manus Dei erat cum eo diversimode, *ibid.* Præclara ejus sanctitatis, 45, 1. Hinc patet testimonium dat, 48, 1. An patris de se verba intellexerit, *ibid.*, 2. Paravit venturo Messie viam.

II. JOANNES BAPTISTÆ VITA. — 1° *Ejus infantia.* Quotidie in spiritu crescebat, XXI, 51, 1. Joannes Baptista cur adhuc puer in desertum abiit, V, 293, 1; XI, 492, 1; XIII, 312, 2. Fugiens Herodis persecutionem et servitium bimulus in desertum secessit, XV, 86, 1; XVI, 51, 1 et seq. Quin et ob alias causas, XVI, 51, 2. Biennis a matre in desertum ductus, ea defuncta angelus eum curavit, XI, 492, 1. A teneris Deo servire cepit, XIX, 303, 2.

2° *Ejus sanctitas.* In eremo vixit usque ad annum trigesimum, XV, 94, 1; XVI, 51, 1. Qua de causa; fuit princeps monachorum et anachoretarum, XV, 94, 1. A solo Spiritu sancto in deserto educus fuit, XIV, 586, 1. Ejus sanctitas, II, 187, 2. Purissimus et castissimus fuit, XIV, 585, 2. Fuit instar Cherubini, XIV, 586, 1. Christo servivit sicut angeli Deo; nunquam peccavit, saltem delibet et graviter, *ibid.* Peccavit venialiter per subreptionem, XVI, 50, 2.

3° *Joannes Baptista cur dicitur angelus.* XIV, 328, 1. Eum angelum incarnatum fuisse censent Judæi et Origenes, 585, 1. Fuit vero homo, *ibid.* Habitus et vocatus fuit angelus, quia gratia et officio fuit angelus, XIV, 585, 1; XV, 94, 1; 284, 2. Omnes superiores angelos, officio, virtute et sanctitate superavit, XIV, 586, 1. In quo fuerit sicut sol, X, 32, 1.

4° *Ejus vita austerius.* In deserto egit in speulca, et ibi penitentiam prædicavit, XV, 95, 1. Duratus est veste, XI, 323, 2. Ejus vestis fuit vilis, aspera et cilicina, XV, 96, 1. Cilicio et pilis camelii conducto indutus fuit, XIX, 225, 1; XXI, 226, 1; *Job*, 363, 2. Cinxit lumbos zona pellicea, XV, 96, 2. Cur tam austera ageret vitam, 96, 1. Pene sine

cibo aut potu vixit, XIV, 585, 1. Comedit locustas, XV, 96, 2. Et sicq[ue] fuit etiam hinc rectius et, ipse tamen non accedit, non bibit nisi aquam, 91, 4. Edidit quoque mel salutis beatæ Virginis, *ibid.*, 2.

5° *Fuit præcursor Salvatoris.* Joannes Baptista fuit horizon Veteris et Novi Testamenti et velut fibula legis veteris et novæ, XI, 56, 2; XIV, 586, 1. Missus fuit tam a Christo quam a cæteris SS. Trinitatis personis ante faciem Christi, 584, 2. Est medium cæteris SS. Trinitatis, 584, 1. Missus a Deo in quendam, et quomodo, 585, 1; XVI, 302, 1. Fuit a Deo electus ob præclaras virtutes, XII, 51, 2. Velut lucifer et aurora prævit Christum solum justitie, XIII, 361, 2. Cur dicitur sit lucerna, VI, 71, 1. Fuit lucerna Christo venturo, *Psalm.* II, 386, 1. Paravit venturo Messie viam, XIV, 584, 1; 586, 2; XVI, 51, 1. Christum mundo indicavit, *Job*, 550, 1. Bonus nuntius fuit, et quare, V, 476, 1.

6° *Ejus prædicatio.* Ad litteram ab Isaia per vocem clamantem significatur, XI, 490, 2. Vox est ubi novem causas, *ibid.*, et 491, 1. Hac voce significatur Evangelii prædicationem longe audientiam et late dilatandam, *ibid.* Joannes Baptista fuit vox triplex, *ibid.*, 2. Fuit vox Dei, XV, 95, 2. Habitavit et clamavit in deserto, et id carpit hereticis, XI, 492, 1, 2.

Quo anno coepit prædicare jussus creatus, XVI, 91, 2. Penitentiam prædicabat, 92, 1. S. Joannes Baptista fuit turtur, VII, 581, 1. Singulis hominum statibus commoda præcepta dabat, 92, 2 et seq. Ejus concio quam fuerit efficax, II, 235, 1. Quam fervens fuerit concionator, XII, 343, 1, 2. Fuit forma concionatorum, V, 293, 1. Quomodo Judæos devertit et converterit, XIV, 586, 1. Quomodo corda patrum in filios converterit, 617, 1. Libero et acriter corripuit Pharisæorum vitia et hypocrisis, XII, 735, 2; XV, 99, 1.

7° *Ejus baptizans.* Magnus ad eum fiebat hominum ex urbis confluentus, XVI, 97, 2. Baptismus ejus qualis esset, *ibid.* Baptismi ejus forma, XVII, 350, 2. Quos baptizavit, XVII, 53, 1. Quare solos adultos baptizavit, 350, 2. Cur baptizaret, XV, 103, 2. Totum corpus iaspizabat, XVI, 348, 1. Usque ad incarcerationem baptizavit, *ibid.* Ipse baptizabat, nec potestatem eam discipulis delegandi jus habebat, 354, 1. An fuerit a Christo baptizatus, XV, 107, 2. Ipse Christum baptizavit, ab eo jussus id facere, 108, 1. Se humilians, a Christo exaltatus est, XIII, 616, 2.

8° *Varie testimonia quæ S. Joannes de Christo perhibuit.* Missus est et venit in mundum ut Christum testaretur esse lumen mundi, XVI, 302, 2. Non erat Christus, sed ejus tantum testis, *ibid.* Negat se esse Messiam, etsi ut talem eum populus haberet, XV, 404, 1, et seq.; XVI, 94, 1. Ejus humilitas, mansuetudo et prudentia, XV, 105, 1; XVI, 315, 2; 316, 2; 317, 1. Ejus de Christo testimonium, XVI, 310, 2; 318, 2 et seq.; 383, 1. Ex Dei

revelatione Christum cognovit, XVI, 318, 2. Non cogit discipulus ad Christum sequendum, sed tantum ille indicat, 319, 1. Discipulorum ambitionem reprimi, et Christum sibi proponi, 348, 2 et seq. Subinde baptismi sui locum mutavit, 348, 1; 481, 2. Fuit Christi paranympus, 349, 1. Cur se voce amicum ejus, *ibid.*, 2. Libenter et locum cessit, 350, 1. Quomodo ob illum gavisus sit, 350, 1. Que sensu ipse minui, Christus vero crescere debebat, *ibid.*, et seq.

9° *S. Joannes Baptista incarcerationio, et testimonia quæ vicissim Christus illi reddidit.* Cur Judæi Joannem Baptistam spreverint postea, ita ut eorum invidia sit in carcerem conjectus, XVI, 354, 1. Cur et ubi in carcerem sit conjectus, XV, 689, 2. Quare discipulos suos ad Christum triserit, 381, 1 et seq. Non dubitavit nun Jesus esset Messias, nec an esset furus ad limbum, 281, 2. Ipsius prudentia, 282, 1. Laudatur a Christo a constantia in dictis, 283, 1. Ab abstinentia et victus asperitate, XV, 284, 1; XIX, 225, 1. In quo a cæteris Prophetis differat, XIV, 586, 2. Vocatur plussquam Propheta a Christo, *ibid.* Fuit reipsa plussquam propheta, XV, 284, 1. Omnium Veteris Testamenti fuit maximus, 284, 2. In quibus major fuerit Moyses, 283, 1. Nullem edidit miraculum, 284, 2 et seq. Fuit quasi continuum miraculum, aliaque ejus elogia, 285, 1. Viam aperuit ad regna colorum, 286, 1. Israeli fuit quasi Lucifer Evangelii, 287, 2. A Christo vocatur lucerna ardens et lucens, XVI, 383, 2. Cur vocetur Elias, XIV, 614, 2; XV, 288, 1. In quo Elias fuit similis, XIX, 614, 1. Fuit typus Elie; et Elias typus ipsius, 586, 2.

10° *Ejus mors.* Præscivit suam necem, XV, 690, 1. Fuit vere martyr, *ibid.* Pro justitia et castitate martyri occubuit, IX, 163, 2; XIV, 584, 2. Ob incarcerationem incestus Herodis cum uxore fratris martyri est laureatus, XI, 661, 2. Moriens triplicem evasit angustiam, V, 359, 2. Ejus caput in disco epulis illatum, XV, 690, 2. Septem ejus laurea, *ibid.* Quando sit occisus, et quo mense, *ibid.* Sepultus est in Sebaste, ubi plurima patravit miracula, 691, 2.

JOANNES (S.). EVANGELISTA. I. EJUS VITA. — 1° *Quis fuerit, et ejus vocatio.* S. Joannes fuit Christi consanguineus, XX, 496, 2. An fuerit discipulus Joannis Baptiste, et illo Christum indicante, eum sit secutus, XVI, 310, 1, 2. Non fuit exornatus in Cana, quia semper fuit virgo, 227, 1. Juvenis secutus est Christum, XIX, 303, 2. Est socius S. Petri, XX, 497, 1. Cur ipse et Jacobus petant Samaritanos fulgere amari, idque ex nimio zelo, XVI, 141, 1.

2° *Intellectus Dominico fuit et beate Virginis.* XV, 236, 2. Fuit præ cæteris Apostolis Christo familiaris, XX, 498, 1. Cur a Christo præ cæteris Apostolis diligeretur, 500, 2 et seq. Sæpius Christi corpus contrectavit, 508, 2. Eius uxorativitas apud Redemptorem nostrum, XXI, 3, 1. In sinu